

Nuoret taiteen tekijöinä

Myrsky-hankkeen väliarviointia

Sirkku Kotilainen, Katriina Siivonen & Annikka Suoninen

NUORET TAITEEN TEKIJÖINÄ

NUORET TAITEEN TEKIJÖINÄ

MYRSKY-HANKKEEN VÄLIARVIOINTIA

Sirkku Kotilainen, Katriina Siivonen & Annikka Suoninen

Copyright

Nuoret taiteen tekijöinä – Myrsky-hankkeen väliarviointia

© Sirkku Kotilainen, Katriina Siivonen & Annikka Suoninen

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 31. Helsinki 2010.

ISBN 978-952-5464-71-9

Nuorisotutkimusseura ry.

Asemapäällikönkatu 1

00520 Helsinki

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi>

Kansi ja taitto: Minna Laukkanen

Julkaisutilaukset:

tilaukset@nuorisotutkimus.fi

SISÄLLYS

LUKU 1. JOHDANTO	5
1.1 TUTKIMUSTA MYRSKYSTÄ	5
1.2 KEHITTÄVÄ ARVIOINTITUTKIMUS JA METODIT	6
1.3 TILASTOLLISEN AINEISTONKERUUN PULMALLISUUDESTA	8
LUKU 2. KULTTUURI, HYVINVOINTI JA NUORTEN TAITEELLINEN TOIMINTA	10
2.1 VÄLINEELLINEN JA ITSEISARVOINEN KULTTUURI	10
2.2 KULTTUURINEN NUORISOTYÖ	11
2.3. NUORISOKULTTUURINEN HYVINVOINTITUTKIMUS	12
LUKU 3. YHTEENVETOA MYRSKY-TUTKIMUKSEN VÄLITULOKSISTA	15
3.1 PÄÄTELMIÄ	17
LUKU 4. NUORTEN KOKEMUKSIA MYRSKY-HANKKEISTA	18
4.1 NUORILTA KERÄTTY PALAUTEAINEISTO	18
4.2 NUORTEN OSALLISTUMISMOTIVAATIOSTA	19
4.3 MYRSKYSTÄ NUORTEN ELÄMÄSSÄ	22
4.3.1 VAIKUTUS TYYTYVÄISYYTEEN	26
4.4 ALUEELLISTA VAIKUTTAVUUTTA	28
4.5 NUORILLE TÄRKEITÄ ASIOITA HANKKEISSA	29
LÄHTEET	34

LUKU 1. JOHDANTO

Suomen Kulttuurirahaston kolmivuotisen (2008–2011) Myrsky-nuorisohankkeen tavoitteena on vaikuttaa nuorten hyvinvointiin tuomalla taide tiiviisti nuorten arkeen. Taiteellisen toiminnan kautta toivotaan voitavan pureutua ennakoivasti erityisesti nuorten syrjäytymisuhkiin. Kulttuurirahasto on rahoittanut eri puolilla Suomea nuorille suunnattuja taidehankkeita useilla taiteiden aloilla, joita ovat olleet esimerkiksi tanssi, teatteri, sirkus, kuvataide ja musiikki. Hankkeissa pääosin 13–17-vuotiaat nuoret tekevät itse taidetta ammattitaiteilijoiden ohjauksessa. Mukana tähänastisissa hankkeissa on ollut yli 10 000 nuorta ja välillisesti vielä enemmän, esimerkiksi yleisöinä. Osallistujien määrää on tässä vaiheessa vielä vaikea tarkasti arvioida, koska hankkeita on kesken, uusia käynnistetään, ja nuorten määrä niissä elää.

Myrsky-hanke on toteutunut maassamme tilanteessa, jossa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen etsitään ratkaisuja monella rintamalla. Myrsky-hankkeenkin lähtökohdiana on näkemys taiteellisesta toiminnasta mahdollisena positiivisena tekijänä nuorten elämässä. Tämä tausta on asettunut yhdeksi hankkeiden kriteeriksi siten, että rahoituksia on myönnetty useimmiten esimerkiksi hankkeen toiminta-alueen syrjäisyyden tai toiminnan kohderyhmän erityisyyden perusteella. Rahoitusta on siten annettu esimerkiksi alueille, joissa nuorilla on hankalat ja pitkät kulkuyhteydet taidetoiminnan pariin. Erityisryhminä rahoitusta ovat saaneet esimerkiksi maahanmuuttajille, mielenterveyskuntoutujille ja laitoksissa asuville nuorille tarkoitetut taidehankkeet sen lisäksi, että mukaan on mahtunut myös paljon jo harrastaviakin nuoria. Erityistä monissa taidehankkeissa on ollut myös se, että erityisryhmät ja esimerkiksi tavalliset peruskoululuokat ovat toimineet samassa hankkeessa. Ainakin yhden teatterihankkeen rakensivat yhteistyönä myös eri sukupolvien edustajat: kunnallisen päiväkeskuksen eläkeläiset ja peruskoulun yhdeksäsluokkalaiset.

Hankkeiden rahoituksen myöntämisen kriteerinä on lisäksi ollut se, että vetäjänä ja/tai ohjaajana toimii ammattitaiteilija. Taiteen alaa ei ole rajattu. Taiteilijoilta ei ole vaadittu lisäpätevyytenä pedagogista koulutusta, mitä moni mukana oleva ohjaaja on pitänyt itselleen erityisenä mahdollisuutena. He ovat saaneet tilaisuuden työskennellä nuorten kanssa ja tällä tavoin monipuolistaa omia työmahdollisuuksiaan. Nuorten taidehankkeita on rahoitettu marraskuun 2009 loppuun mennessä noin 60 kappaletta eri puolilla maata yhteensä yli 3 miljoonalla eurolla. Kulttuurirahasto jatkaa uusien hankerahoitusten myöntämistä ainakin elokuuhun 2010 saakka.

1.1 TUTKIMUSTA MYRSKYSTÄ

Nuorisotutkimusverkoston toteuttamassa Nuoret taiteen tekijöinä -tutkimushankkeessa tutkitaan laaja-alaisesti sitä, miten Myrsky-hankkeessa taide toimii nuorten elämässä hyvinvoinnin tukena. Tutkimus on lähtökohdiltaan tulevaisuuteen suuntaavaa, kehittävää arviointitutkimusta, jossa avainvastaajina toimivat nuoret itse. Tutkimuksen tavoitteina on ymmärtää nuorten hyvinvoinnin rakentumista, arvioida Myrsky-hankkeiden vaikuttavuutta nuorten elämässä ja hanketta kokonaisuutena sekä kehittää nuorisohankkeiden tuottamia

ideoita ja käytänteitä kulttuuri- ja nuorisopoliittisen suunnittelun tueksi. Vaikuttavuutta tarkastellaan sekä yksilöiden (informanteina erityisesti nuoret) että yhteisöjen (nuorisoryhmät, alueet) näkökulmista erilaisten kulttuuristen ymmärrysten ja merkityssuhteiden kudelmina. Tutkijatulkintamme pohjautuvat niille merkityksille, joita Myrsky-hankkeen aineistojen pohjalta voi rakentua (ks. Guba & Lincoln 1989; Clarke 1999).

Suomalaisessa keskustelussa nuorten hyvinvointia on usein lähestytty koulutus- ja työmarkkinapainotteisesti tai terveyden näkökulmasta. Nuoret taiteen tekijöinä -tutkimuksessa näkökulma on toinen. Siinä keskitytään taiteen tekemisen merkityksiin ja käytäntöihin, jolloin tarjoutuu mahdollisuus koetella hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen osallisuuden käsitteitä ja lähtökohtia. Keskeinen kysymys on, millainen resurssi taiteellinen toiminta voi olla nuorille paitsi nuoruusiässä, myös lukuisissa nuorisotutkimuksissa niin sosiaalisesti, taloudellisesti kuin kulttuurisesti haastavaksi todetun elämänvaiheen, aikuistumisen kynnyksellä. Entä mikä merkitys on nuorten taiteellisen toiminnan mahdollistavalla yhteisöllä, jossa tukena toimii ammattitaiteilija?

Tutkimushankkeen tulokset julkaistaan kokonaisuudessaan Nuoret taiteen tekijöinä -tutkimuksen loppuraportissa vuonna 2011. Tässä väliraportissa keskitytään tarkastelemaan muutamaa rajattua näkökulmaa tähänastisen aineiston alustavan analyysin valossa. Loppuraportin syvempää analyysia varten käytettävissä on koko koottu tutkimusaineisto, joka vielä karttuu vuoden 2010 aikana.

Koko Nuoret taiteen tekijöinä -tutkimuksessa tarkastellaan nuorten taidetoimintaa kolmesta eri näkökulmasta:

(1) *Taiteellinen toiminta nuorten elämässä* avaa sitä, minkälaisia ovat nuorten omat kokemukset ja näkemykset taiteen merkityksestä erityisesti nuorten identiteetin ja hyvinvoinnin kannalta.

(2) *Taiteellinen toiminta pedagogisena kohtauspaiikkana* tarkastelee sitä, miten taideprosesseissa onnistutaan kohtaamaan nuoret.

(3) *Taiteellinen nuorisotoiminta poliittisena prosessina* -osiossa pohditaan muun muassa alueellista yhteistyötä ja onnistuneiden käytäntöjen jalkauttamisen problematiikkaa.

Tässä väliraportissa keskitytään pääosin ensimmäiseen näkökulmaan niiltä osin kuin joulukuun 2009 loppuun mennessä kerätty aineisto tarjoaa mahdollisuuden. Kaikki näkökulmat ovat mukana tutkimuksen loppuraportissa vuonna 2011.

1.2 KEHITTÄVÄ ARVIOINTITUTKIMUS JA METODIT

Tutkimuksessa toteutettavan arvioinnin lähtökohdaksi on muotoutunut luontevimmin kommunikatiivinen, vuorovaikutuksellinen asetelma, jossa arvioijina toimivat tutkijoiden rinnalla prosessin toimijat, tässä tapauksessa pääasiassa nuoret. Nuorten näkökulmaa täydennetään keräämällä laadullista aineistoa muilta toimijoilta kuten taiteilijoilta ja alueellisilta yhteistyökumppaneilta ja hankkeiden ulkopuolisista lähteistä kuten lehdistöstä ja internetistä (ks. Guba & Lincoln 1989; Clarke 1999; Kotilainen 2001).

Aineistoa kerätään tilastollisin ja laadullisin metodein. Tapausesimerkkeinä syvennytään useisiin alueellisiin hankkeisiin, joita on valittu tarkempaan analyysiin. Hankkeiden valinnassa on pyritty saamaan tutkittaviksi mahdollisimman erityyppisiä hankkeita niin

alueellisesti kuin hankkeen sisällön, laajuuden ja osallistuvien nuorten kannalta. Perinteisten haastattelujen ja havainnoinnin lisäksi on päädytty keräämään osallistuvilta nuorilta kokemuskirjoituksia hankkeista. Vapaamuotoiset kirjoitukset tai vaihtoehtoisesti vastaukset muutamaan avoimeen kysymykseen hankkeesta on voinut postittaa kirjeitse tai lähettää tutkimushankkeen sähköpostiin. Taiteilijoiden kokemuskirjoitukset ja päiväkirjat on toimitettu tutkijoille samalla tavoin. Lisäksi hankkeet ovat lähettäneet oma-aloitteisesti tutkijoiden käyttöön muun muassa videoituja nuorten esityksiä ja teoksia dvd-tallenteina. Myrsky-hankkeessa syntyy myös aineistoja verkkoon hankkeen omalle sivustolle (www.myrsky.info), alueellisille hankesivustoille sekä IRC-galleriaan nuorten ja Kulttuurirahaston perustamiin Myrsky-yhteisöihin. Kulttuurirahasto kerää myös lehtileikkeitä hankkeisiin kohdistuvasta uutisoinnista ympäri maata.

Taulukko 1. Arviointitutkimuksen menetelmät ja funktiot (ks. Kotilainen 2001, 18).

Menetelmät	Funktio
Tilastolliset kyselyt, barometri	Kuvaus Myrsky-hankkeen vaikuttavuudesta nuorten kokemaan hyvinvointiin sekä nuorten asenteisiin suhteessa kulttuuriin ja taiteeseen.
Laadulliset kokemuskirjoitukset, haastattelut, havainnoinnit, valmiit teokset, tulevaisuusverstaat	Ymmärrys taideprosessien merkityksestä ja vaikuttavuudesta nuorten ja nuorisoryhmien elämässä ja alueellisten elinolojen kannalta.
Aineistojen triangulointi	Nuorten kulttuurista osallistumista ja taideprosesseja koskevan, kulttuuri- ja nuorisopoliittisesti relevantin tiedon tuottaminen nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi.

Yllä olevaan taulukkoon on eritelty erilaisten aineistonhankinnan tapojen tehtäviä tulosten kannalta. Tilastollisella otteella voidaan tässä tutkimuksessa kuvata nuorten omia kokemuksia hankkeiden vaikuttavuudesta ja heidän asenteitaan taiteeseen ja kulttuuriin. Hankkeen yhtenä merkittävänä tilastollisena aineistona on koottu ja raportoitu Nuorisobarometri 2009, joka painottui taiteeseen ja kulttuuriin. Vastajina siinä eivät ole kuitenkaan toimineet Myrsky-hankkeisiin osallistuneet nuoret vaan satunnaisotannalla valitut 15–29-vuotiaat suomalaisnuoret (Myllyniemi 2009). Myrsky-hankkeessa kerätystä tilastollisesta aineistosta kerrotaan tarkemmin alaluvussa 1.3.

Laadullinen tutkimusmateriaali koostuu pääosin nuorten ja muiden hanketoimijoiden haastatteluista yksittäisissä hankkeissa, mutta myös tutkijoiden havaintopäiväkirjoista ja nuorten esitysten ja muiden taiteellisten töiden tutkijatulkinnasta osana hankekokonaisuutta. Nuorilta on lisäksi saatu heidän kirjoittamiaan kokemuskirjoituksia yhteensä 96 kappaletta useilla eri äidinkiellillä. Yhtenä laadullisen tutkimuksen osana ovat tulevaisuudentutkimuksen menetelmin toteutetut tulevaisuusverstaat (Jungk & Müllert 1987; ks. myös Siivonen 2006), joissa nuorilta ja muilta aihepiirin kannalta oleellisilta tahoilta haetaan näkemystä nuorten taidetoiminnan tulevaisuudenvisioksi. Tutkimushankkeen tulevaisuusprosessi on

vielä kesken, ja sen tulokset julkaistaan erikseen omana raporttinaan. Niitä käsitellään myös koko tutkimushankkeen loppuraportissa.

Tutkimuksessa kahden päättäjän haastateltavina on ollut joulukuun 2009 loppuun mennessä yhteensä 136 nuorta ja 30 aikuista, muun muassa ohjaavia taiteilijoita ja opettajia 11 eri hankkeesta. Nuoret taiteen tekijöinä -hankkeen ulkopuolisina laadullisina tutkimusraportteina on valmistunut ainakin kaksi ammattikorkeakoulun lopputyötä keskiuomalaisesta Kartalla! -sanataidehankkeesta ja pohjoiskarjalaisesta Teatteri Satamasta (Takkunen 2009; Laakso 2009). Myrskyä tutkitaan opinnäytteinä parhaillaan myös eri yliopistoissa, esimerkiksi Taideteollisessa korkeakoulussa, Turun yliopistossa ja Lapin yliopistossa.

Analysoimalla erilaisia aineistoja kokonaisuutena ja kiinnittämällä huomiota niiden välisiin suhteisiin tuotetaan moniulotteista tietoa ja näkökulmia nuorten hyvinvointiin sekä Myrsky-hankkeiden vaikuttavuuteen (trianguloiva tutkimusote). Näin voidaan paljastaa esimerkiksi nuorten identiteetin ja sosiaalisten valmiuksien rakentumista ja taidehankkeiden vaikuttavuutta edistäviä ja hidastavia tekijöitä – siis tehdä päätelmiä hankkeelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta ja toiminnan esteistä. Lisäksi voidaan ennakoida tulevaisuuden tarpeita ja mahdollisuuksia nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kulttuurin ja taiteen avulla (ks. Kotilainen 2001, 17, 35). Kyseessä on haasteellinen tutkimuskenttä, koska kestoltaan erimittaisia projekteja alkaa ja päättyy jatkuvasti kolmen vuoden ajan.

1.3 TILASTOLLISEN AINEISTONKERUUN PULMALLISUUDESTA

Tutkimuskentän haasteellisuus on tuntunut erityisesti tilastollisen aineiston keruussa. Vertailukelpoisen tiedon saamiseksi haluttiin hankkeissa toteuttaa nuorille suunnatut alku- ja loppukyselyt. Alle kolme kuukautta kestävässä hankkeissa täytettiin niin sanottua yhdistelmäkyselyä kunkin hankkeen päättyessä. Tilastolliset kyselyt toteutettiin pääasiassa verkkokyselyinä. Tilastollisen aineistonkeruun monet käytännön pulmat hankkeissa, esimerkiksi vastaajien kieliongelmat ja muut hankaluudet lomakkeen ymmärtämisessä sekä ainoana vastaamismahdollisuutena annettu verkkolomake tuottivat vähäisen vastaajamäärän, johon ryhdyttiin etsimään hankevetäjien palautteiden perusteella muutosta syksyllä 2009.

Hankevetäjien hankaliksi kokemien alku- ja loppukyselyjen kymmenien – hankkeen koosta riippuen jopa satojen – vastaajatunnusten jako ja hallinnointi päätettiin lopettaa ja siirtyä ainoastaan loppukyselyyn joka hankkeessa. Näin voitiin pelkistää nuoren henkilökohtainen vastaajatunnus hankekohtaiseksi vastaajatunnukseksi. Lisäksi verkkolomakkeen rinnalla ryhdyttiin vaihtoehdoksi tarjoamaan mahdollisuutta tilata paperikyselyjä nuorille. Paperikyselyjä onkin haluttu yhtä lukuun ottamatta kaikkiin joulukuussa 2009 päättyneisiin hankkeisiin, joissa tilastollinen metodi on ylipäänsä koettu mahdolliseksi.

Läheskään kaikissa hankkeissa ei kyselyä ole haluttu käyttää ollenkaan. Tällöin hankkeen vetäjä on yleensä arvioinut, etteivät hänen hankkeensa nuoret pysty keskittymään lomakekyselyyn, eikä avustajia ole saatavilla. Lisäksi vetäjät ovat maininneet esimerkiksi erityisnuorten edellyttämän kyselyyn käytettävän ajan liian pitkäksi irrottaa hankkeen vähäisistä toteutustunneista. Nämä pulmat eivät ratkenne edes kyselytapaa vaihtamalla vaan edellyttäisivät laadullista otetta.

Käsillä olevassa tekstissä raportoidaan alkuperäisellä mallilla (alku-, loppu- ja yhdistelmäkyselyt) koottua tilastollista aineistoa (N= 349), koska uudistetun loppukyselyn paperilomakkeet ovat tätä kirjoitettaessa vasta palautumassa tutkijoille. Myrsky-hankkeissa kerättyä lomakeaineistoa käytetään tässä raportissa haastattelujen ja muun laadullisen aineiston rinnalla.

Nuorille suunnatun alkuperäisen alkukyselyn teemoja ovat olleet muun muassa sosio-demografiset taustatekijät; aikaisemmat kulttuuri- ja taideharrastukset; asenteet kulttuuriin ja taiteeseen; omien sosiaalisten valmiuksien arviointi ja odotukset Myrsky-toiminnalle. Loppukyselyn teemoja ovat olleet esimerkiksi tuotetun taidehankkeen luonne; arvio omasta roolista prosessissa; näkemykset nuorten ja aikuisten välisestä vuorovaikutuksesta; arvio omien odotusten täyttymisestä ja mielipiteet hankkeen välittömästä vaikuttavuudesta omassa elämässä. Kyselyt ovat olleet vastattavissa verkossa suomeksi ja ruotsiksi. Uudistettu loppukysely verkkoon ja paperille on koottu syksyllä 2009 näistä kaikista kysymyksistä. Kyselyn mitta on kuitenkin lyhentynyt, ja kysymykset painottuvat nuorten kokemuksiin hankkeista.

LUKU 2. KULTTUURI, HYVINVOINTI JA NUORTEN TAITEELLINEN TOIMINTA

2.1 VÄLINEELLINEN JA ITSEISARVOINEN KULTTUURI

Kulttuuripolitiikassa kulttuuri on nähty toisaalta vapaana ja luovana itseilmaisuna, toisaalta vastuullisena hallintana ja järjestyksenä (Pirnes 2002, 19). Siinä on siis ainakin joltakin ulottuvuudelta ollut mukana sekä yksilölähtöinen, luova kulttuurinen prosessi että institutionaalisesti tuotetut kulttuuriset kokonaisuudet, joiden avulla eri toimintaympäristöjen kulttuuria on pyritty hallitsemaan ja ohjaamaan haluttuun suuntaan.

Anita Kangas on analysoinut suomalaisesta kulttuuripolitiikasta ajan mukana muuttuvia painopisteitä ja niistä muodostuvia syklejä viimeisen runsaan sadan vuoden ajanjaksolta. Ensimmäisen syklin aikaan 1800-luvulla ja 1900-luvun alkupuoliskolla tavoitteena on ollut kansallisuuden rakentaminen, jota yksittäiset luovat taiteilijat ovat toteuttaneet. Toinen sykli liittyy toisen maailmansodan jälkeiseen hyvinvointivaltioideologiaan. Sille luonteenomaista on ollut laajoille kansalaisjoukoille suunnattu, yhtenäisesti organisoitu toiminta. Kolmas, 1900-luvun loppuun ajoittuva sykli kytkeytyy kilpailutalouteen ja alueiden kilpailukyvyyn vahvistamiseen paikallisen, omintakeisen kulttuurin tuottaman hyvinvoinnin ja taloudellisen potentiaalin avulla. (Kangas 2002; Kangas & Hirvonen 2001, 10–11.) Opetusministeriön alaisuudessa tuotetussa ehdotuksessa valtioneuvoston taide- ja taiteilijapoliittiseksi ohjelmaksi, *Taide on mahdollisuuksia*, nostetaan näiden lisäksi neljänneksi sykliseksi 2000-luvulla esille tullut kulttuurin ja taiteen innovatiivinen rooli, jota leimaavat yksittäisten luovien ihmisten osuus, kulttuurin sisäinen moninaisuus ja näiden taloudellinen hyödyntäminen (Opetusministeriö 2002, 53).

Kulttuuripolitiikan linjauksissa siis näkyvät laajat kansainväliset murroskaudet ja niiden mukanaan tuomat ominaisuudet. Teollisessa murroksessa vallalla olivat kansallisuuden rakentaminen ja yhtenäisyyttä tavoitteleva kulttuurinen sääntely, kun taas nykyisessä globalisaation murroksessa kulttuurin taloudellinen hyödyntäminen, yksilöllisyys ja luovuus korostuvat. Tämä linjaus näkyy myös alueellisessa kulttuuripolitiikassa. Siinä kuitenkin yksilöllisen luovuuden korostumisesta huolimatta alueellinen ja paikallinen kulttuuri sinänsä halutaan yleensä nähdä kollektiivisena, omanlaisenaan kokonaisuutenaan, eikä esimerkiksi yksilöllisten luovien ilmauksien työssijana. (Opetusministeriö 2002, 52–57; Kangas 2002; Opetusministeriö 2003a; Opetusministeriö 2003b.)

Kansainvälisellä tasolla luovuuden ajatuksia on viitoitettu UNESCO:n ja Yhdistyneiden kansakuntien aloitteesta vuonna 1993 käynnistetyssä Kulttuurin ja kehityksen maailmankomissiossa. Sen julkaisussa *Moninaisuus luovuutemme lähteenä* painotetaan, että luovalla ja yksilöistä lähtevällä kulttuurisella vuorovaikutuksella on ensisijainen merkitys kehitykselle. Esille tuodaan sekä kulttuurin itseisarvo että välineellinen arvo talouden ja hyvinvoinnin kehittäjänä. Julkaisussa kyseenalaistetaan kehityksen kulttuurinen kestävyys, jos se nähdään vain välineellisesti hyödynnettävien kulttuuristen rakenteiden suojeluna. (UNESCO 1998, 22–27, 262–267.)

Suomessa luovuuteen tartuttiin joitakin vuosia sitten *Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa*, jossa asetettiin tehtäväksi maan kattava luovuusstrategia (Valtioneuvoston kanslia 2003, 26). Tässä yhteydessä arkielämälle annettiin suuri sija ”luovuuden toteutumisen päänäyttämönä”, vaikka samalla todettiin, että ”monimuotoisen arjen sekä sen ja institutionaalisen toiminnan uudelleen muotouttamisen tarpeelle ei ole kehittynyt vielä kunnolla kieltä”. Tulevia toimenpiteitä viitoittamaan otettiin avuksi sellaisia sanoja kuin sallivuus, ihmisten luova kohtaaminen, osallisuus ja aktiivisuus. Alueellisen henkisen ja taloudellisen kehityksen keskeisenä asiana painotettiin luovaa toimintaa edistävää ilmapiiriä perinteisten, alueellisten vetovoimatekijöiden sijaan. (Opetusministeriö 2005, 16–17, 43–44, 65–66.)

Nämä kulttuuripoliittiset linjaukset luovat perustan myös nuorten taidetoiminnalle Myrsky-hankkeissa. Itseilmaisu, kohtaaminen, osallisuus, yhdessä tekeminen ja oppiminen vuorovaikutuksessa toisten nuorten ja aikuisten kanssa ovat kaikki itseisarvoisen kulttuurin yksilöllisen ja yhteisöllisen luovuuden ilmentymiä. Samalla ne toteuttavat globalisaation prosessissa nähtyä tarvetta vankentaa luovuutta ja yksilöllisyyttä hyvinvoinnin ja taloudellisen hyödyn tukemiseksi, jolloin kulttuuri asettuu välineelliseen käyttöön. Toisaalta kulttuuripolitiikan tarve alueellisen tai paikallisen kulttuurin kollektiivisen ja hallitun yhtenäisyyden painottamiseksi luo omanlaisensa toimintaympäristön taidehankkeille. Myös tässä ympäristössä kulttuuri helposti asettuu välineelliseen funktioon.

2.2 KULTTUURINEN NUORISOTYÖ

Nuorisotyössä yhdessä tekeminen ja ryhmäyttäminen sekä itseilmaisu ja identiteettikysymykset ovat olleet pysyviä elementtejä niin kauan, kuin nuorisotyötä on yhteiskunnassamme tehty (Hoikkala & Sell 2008, 10). Juha Nieminen erittelee nuorisotyön perusfunktioiksi sosialisointia, personalisaation ja kompensointia. Sosialisointia avulla nuoret halutaan liittää kulttuurin, yhteiskunnan ja lähiyhteisönsä jäseniksi. Personalisaatio tukee nuorten kehittymistä itsenäisiksi yksilöiksi. Kompensointia avulla tasoitetaan ja korjataan puutteita, joita kahdessa muussa funktiossa ilmenee. Lisäksi Nieminen tuo esille resursointi- ja allokointifunktion, mutta toteaa, että se koskee enemmänkin nuorisopolitiikkaa kuin käytännön nuorisotyötä. Poliitiikan avulla turvataan käytännön nuorisotyön toimintamahdollisuudet. (Nieminen 2008, 21–26.)

Nuorisotyö sijoittuu kotien, koulujen ja sosiaalityön välimaastoon pääosin nuorten vapaa-aikaan. Ominaista nuorisotyölle on nuorten osallistumisen vapaaehtoisuus ja nuorten itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Tästä muodostuu omanlaisensa oppimisympäristö nuorisotyön tavoitteiden toteuttamiseksi. Vaikka nuorisotyö on perustaltaan kokonaisuudessa moniarvoista, siihen on aina liittynyt erilaisia arvoja, joita on haluttu välittää nuorille sosialisointiprosesseissa. Näitä ovat eri aikoina eri painotuksin olleet esimerkiksi aatteelliset, uskonnolliset tai kansalliset arvot. Näihin on voinut ja voi liittyä myös nuorisotyön piilofunktioita eli nuorten ohjaamista kontrollin avulla kohti haluttuja arvoja ja etäälle kielteisiksi tai haitallisiksi koetuista elämänmuodoista ja toimista. (Nieminen 2008, 28–38.)

Nuorisotyön kohdistaminen jollekin valikoidulle nuorten joukolle on aina ollut jollakin tavalla läsnä nuorisotyössä. Eri-ikäisille tai joko tytöille tai pojille suunnattua toimintaa on järjestetty vaihtelevasti kunkin aikakauden kontekstissa. Suhteellisen uusia kohderyhmiä ovat etniset ryhmät ja maahanmuuttajanuoret. Yhtenä erityisenä nuorisotyön kohderyhmänä

ovat jollakin tavalla ongelmiin joutuneet nuoret, joiden avuksi työtä tehdään. Nuorisotyö on ammatillistunut 1900-luvun kuluessa. Asiantunteva ymmärrys nuorisotyöstä on sen myötä tullut nuorisotyön tueksi, mistä on hyötyä kaikessa nuorisotyössä, mutta erityisesti haasteellisempien erityisryhmien kanssa työskenneltäessä. Osa nuorten ongelmista on myös sellaisia, että niiden hoito vaatii erityisosaamista terveydenhuollon, sosiaalityön, työvoimahallinnon tai koulutuksen piiristä. (Nieminen 2008, 25–26.)

Kulttuurinen nuorisotyö on nostettu omaksi erityisalueekseen, vaikka sen avulla toteutetaan yleisiä nuorisotyön tavoitteita ja liikutaan ryhmäytymisen, sosialisoinnin, personalisoinnin ja identiteettikysymysten parissa. Käytännössä kulttuuri tarkoittaa näissä yhteyksissä yleensä eri taiteen aloja, kuten teatteria, musiikkia, tanssia sekä erilaisia visuaalisia taidemuotoja ja käsityötä. Median suuri merkitys tulee myös esille. (Ruotsalainen 2008, 171–172.)

Kulttuurisessa ja -politiikassa tuttu kahtiajako kulttuuriin toisaalta itseisarvoisena, vapaana ja luovana itseilmaisuna, toisaalta vastuullisen hallinnan ja järjestyksen välineenä, näkyy myös kulttuurisessa nuorisotyössä. Leena Ruotsalainen toteaa, että nuorisotyössä on osin vaikea hyväksyä sellaista luovaa hulluutta ja hallittua kaaosta, jota kulttuurinen työskentely oman perusluonteensa vuoksi tuottaa. (Ruotsalainen 2008, 171; ks. myös Pirnes 2002.) Kuitenkin kulttuurisen nuorisotyön avulla on voitu puuttua myönteisellä tavalla esimerkiksi syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tilanteisiin (Ruotsalainen 2008, 171; Karisto 1996). Keskeistä tällaisessa työskentelyssä on keskittyminen toimintaan prosessina ja nuorten itseilmaisun tukeminen, jolloin työtä ohjaavan aikuisen roolissa on vahvana ulottuvuutena kannustava dialogi nuorten kanssa (Ruotsalainen 2008, 174). Myös Myrskyhankkeissa toteutetaan näitä kulttuurisen nuorisotyön keskeisiä periaatteita ja törmätään niille ominaisiin haasteisiin, kuten tämän väliraportin tuloksista on nähtävissä.

2.3. NUORISOKULTTUURINEN HYVINVOINTITUTKIMUS

Nuoret taiteen tekijöinä -tutkimushanke on *monitieteinen hyvinvointitutkimus*, jonka tarkastelunäkökulma on nuorisokulttuurinen eli myös kulttuuriseen nuorisotyöhön kiinnittyvä. Perinteisesti nuorten hyvinvointia on lähestytty niin tutkimuksissa kuin poliittisessa keskustelussa koulutus- ja työmarkkinapainotteisesti. Kun osallisuuden ja yhteiskunnallisen jäsenyyden käsitteitä ei määritellä ainoastaan koulutuksen ja työmarkkinaosallistumisen kautta, vaan huomioon otetaan myös kulttuurin ja taiteen merkitys nuorten näkökulmasta, tarjoutuu mahdollisuus koetella yhteiskunnallisen osallisuuden käsitteitä ja lähtökohtia. Tätä kautta avautuu horisontaalinen näkökulma, jossa kulttuuri-, nuoriso-, koulutus- ja taidepoliittiset näkökulmat kietoutuvat toisiinsa yhdeksi hyvinvointipoliittiseksi kokonaisuudeksi. (Vrt. Suurpää 2006; Robinson 1999; Hodgkinson 2007.)

Viimeaikaisissa tilastoissa esiin tuleva *nuorten uhkaava syrjäytymiskehitys* – esimerkiksi keskustelu nuorten kasvavasta polarisaatiosta – on kytköksissä laajempiin kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin muutoksiin, joihin myös tässä tutkimushankkeessa pyritään pureutumaan. Suomalaisen monitieteisen nuorisotutkimuksen tavoite on lähestyä nuorten elämää laaja-alaisesti sekä nuorten psyykkisen ja sosiokulttuurisen identiteetin näkökulmasta (*elämänlaatu*) että nuorten arkea raamittavien sosiokulttuuristen ja -ekonomisten elinympäristöjen näkökulmista (*elinolot*). Näin onnistutaan kuvaamaan, millä tavoin nuorten hyvinvointi

nykypäivänä muotoutuu niin nuorten paikallisen arjen kuin yhteiskunnan laajempien rakenteiden tasolla sekä ennakoimaan hyvin- ja pahoinvointiin liittyviä kehityskulkuja nuorten elämässä (brittiläisestä keskustelusta Hodgkinson 2007; Huq 2007). Tässä tutkimushankkeessa keskiössä ovat nuoren sosiokulttuurisen identiteetin rakentumisen kysymykset suhteessa Myrsky-hankkeisiin, joita tarkastellaan erityisesti vaikuttavuuden näkökulmasta.

Yksi väline nuorten hyvinvoinnin seurantaan on vuosittain julkaistava *nuorisobarometri*, jonka toteuttamisesta vastaa Nuorisotutkimusverkosto yhteistyössä Valtion nuorisosiain neuvottelukunnan kanssa. Nuorisobarometrit ovat keränneet tietoa nuorten arvoista ja asenteista vuodesta 1994 lähtien. Vuoden 2009 barometriin vastasi 1900 nuorta (15–29 v.). Nuorisobarometri tarjoaa kattavan kuvan nuorten arvo- ja asennetrendeistä. Yksi tämän tutkimushankkeen kannalta tärkeä trendi on nuorten vapaa-ajan kasvava merkitys rakennuspilarina nuorten elämässä. Kun vuonna 2002 noin 70 prosenttia barometrin vastaajista näki nuorten syrjäytymisen johtuvan ystävien puutteesta, vuonna 2006 näin vastasi jo 90 prosenttia nuorista. Nuoret itse katsovat ystävien puutteen olevan koulutuksen puutetta merkittävämpi syrjäytymisen aiheuttaja. Tämä on hyvinvointipoliittisen suunnittelun kannalta olennainen tulos, joka korostaa Suomen Kulttuurirahaston vapaa-ajan kulttuurikentille kurottuvan Myrsky-nuorisohankkeen tärkeyttä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Vapaa-ajan merkityksen lisääntymisen ohella nuorten vapaa-ajan viettomahdollisuudet ja -ympäristöt ovat moninaistuneet. Samaan aikaan nuorten vapaa-aikaan kiinnittyvä aktiivisuuskin kasautuu. Ne, jotka toimivat aktiivisesti organisoiduissa vapaa-ajan ympäristöissä kuten järjestöissä, ovat myös muilla vapaa-ajan kentillä aktiivisia. (Myllyniemi/Nuorisobarometri 2007; 2009.)

Nuorisobarometrissa 2009 oli erityisteenä taide ja kulttuuri, varsinkin osallistuminen taide- ja kulttuuritoimintaan sekä asenteet taidetta ja kulttuuria kohtaan. Hyvinvoinnin näkökulmasta keskeisiä ovat esimerkiksi vastaukset, joissa nuoret nimeävät syitä taiteen ja kulttuurin parissa toimimiseen. Barometrin vastaajat nimesivät tärkeimmiksi syiksi ilon, elämykset ja onnistumiset. Tärkeinä nimettiin myös itseilmaisu, uuden luominen ja taitojen oppiminen. Myös yhteisölliset syyt nousivat esiin: yhdessä tekeminen, kavereiden saaminen ja tapaaminen. Näitä nimesivät noin puolet niistä vastaajista, jotka toimivat taiteen ja kulttuurin parissa. Samat asiat nousivat esiin nuorille tärkeinä myös Myrsky-hankkeisiin osallistuneiden vastauksissa (ks. tarkemmin luvut 3 ja 4). Nuorisobarometri-kyselyssä useampi kuin kaksi kolmesta koki myös taiteen avaavan uusia näkökulmia maailmaan ja toimivan kriittisten näkökulmien ilmaisukanavana. Enemmistö nuorista oli myös sitä mieltä, ettei taiteesta tarvitse olla varsinaisesti hyötyä, vaan se on itseisarvo sinällään (Myllyniemi/Nuorisobarometri 2009).

Yllä kuvatut nuorten lausumat voidaan tulkita hyvinvointitutkijoiden määritelmien pohjalta taiteellisen toiminnan avulla koetuksi hyvinvoinniksi ainakin kahdesta näkökulmasta: (1) itsen toteuttamisen ja (2) yhteisöllisten suhteiden rakentumisen näkökulmista. Erik Allardt (1976) sisällyttää itsen toteuttamisen hyvinvoinnin kehikkoonsa varsinkin vapaa-ajalla osallistumisen mahdollisuudet, oman äänen kuuluviin saamisen, tunteen omasta tarpeellisuudesta ja itsen kunnioituksesta osana ihmisen olemassaolon kokemusta (*being*). Marjatta Bardy (esim. 2008) puhuu Allardtiin tukeutuen maailmaan orientoitumisesta, johon hän sisällyttää myös taiteellisen toiminnan ja kulttuurisen osallistumisen. Molemmat tutkijat pitävät tärkeinä henkisen hyvinvoinnin rakentajina myös yhteisöllisiä suhteita, jotka Allardt (1976) nimeää yhteisyysuhteiksi, ”loving”, ja Bardy (2008) uusien sukupolvien vastaanotoksi. Kolmantena hyvinvoinnin tekijänä kummallakin toimii taloudellinen tilanne ja elinolot (mt., ks. myös Bardy ym. 2007).

Sosiokulttuuriset identiteetit ovat kaikkiaan olemukseltaan sekä itsenä olemista, sosiokulttuurista vuorovaikutteista identifioitumisen prosessointia että sen tuottamia konkreettisia ja tiedostettuja identiteettien ilmauksia (Moilanen & Sulkunen 2006, 9–10; Seigel 2005, 5–7, 11, 18, 24–25; Siivonen 2008, 73–80). Siten ne nivoutuvat tiiviisti yksiksi henkistä hyvinvointia rakentaviksi ulottuvuuksiksi esimerkiksi nuorten elämän kokonaisuudessa. Ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa identiteettejä määritellään koko ajan uudestaan, osittain tiedostamattomassa muodossa. Identiteettejä on yhdelläkin ihmisellä monia, ja ne aktuaalistuvat tilanteiden tuomien tarpeiden mukaan. (Eriksen 1993, 30–33; ks. myös esim. Hall 2003 (1995), 97.) Tällaisille tulevaisuutta rakentaville identifioitumisen prosesseille hyvinvointia tavoitteleva kulttuuripolitiikka, nuorisopolitiikka sekä nuorisotyö ja kulttuuri- ja taidetoiminta tuottavat vuorovaikutteisia tiloja. Myrsky-hankkeet ovat osa tätä kokonaisuutta.

Varsinkin taidekasvatuksen kirjallisuudessa tunnetaan taiteellisen toiminnan positiivinen vaikuttavuus ja vahvistava voima (esim. Bamford 2006; Delft 1998). Taide ja kulttuuri onkin alettu nähdä viime aikoina varsinkin lasten ja nuorten elämän yhtenä määrittäjänä ja hyvän elämän edistämisen keskeisenä tekijänä, polarisaatiokehityksen ja tehoysteiskunnan jatkuvien kilpailuasetelmien vastavoimana (esim. Lahikainen, Punamäki & Tamminen 2008; Autio, Eräranta & Myllyniemi 2008). Puheenvuorossaan *Nuorisotyö*-lehdessä 8/2008 professori Tommi Hoikkala peräänkuuluttaa ”nuorisokulttuurien performatiivisuuden huomiointia”. Myrsky-hankkeissa juuri se on huomioitu, ja tälle performatiivisuudelle on löydetty muoto ja nimi eri hankkeissa eri tavoin.

LUKU 3. YHTEENVETOA MYRSKY-TUTKIMUKSEN VÄLITULOKSISTA

Tässä luvussa esitämme marraskuun 2009 loppuun mennessä kerätyn aineiston analysoinnin pohjalta koottujen tulosten yhteenvedon ja tutkijapäätelmät. Koottuna on asioita, jotka potentiaalisesti rakentavat nuorten identiteettejä ja hyvinvointia. Seuraavassa luvussa 4 kuvataan tarkemmin tuloksia nuorten kokemuksista Myrsky-hankkeissa.

Myrsky on otettu nuorten parissa varsinkin maaseudulla ilolla vastaan, koska suurimpina esteinä taiteen ja kulttuurin harrastamiselle hankkeisiin osallistuneet nuoret mainitsevat, ettei omalla paikkakunnalla ole tarjontaa. Tilastollisesta aineistosta käy ilmi, että erityisesti kaupungeissa asuvilla vastaajanuorilla on sen sijaan enimmäkseen pulaa ajasta harrastaa taidetta (ks. myös Myllyniemi 2009). Laadullisissa haastatteluissa myös maaseudulla tulee esille aika kahdella eri tavalla. Nuoret järjestelivät välillä muita tekemisiään siten, että Myrsky-hankkeen toiminnalle löytyi aikaa. Lisäksi nuoret ovat olleet väsyneitä ja levottomia koulupäivän jälkeen Myrsky-hankkeen harjoituksissa. Lepotaukoa koulun jälkeen ennen harjoituksia ei aina ehtinyt järjestää, kun harjoitukset on pitänyt sovittaa kuljetuksiin.

Useimmat nuoret ovat lähteneet mukaan hankkeisiin siksi, että haluavat kehittyä omassa harrastuksessaan tai ovat halukkaita kokeilemaan jotakin uutta. Tilastollisessa kyselyssä yhtenä vastausvaihtoehtona oli ”on ollut pakko osallistua (esim. koulun kautta)”, ja varsinkin maaseudulla moni nuori on valinnut tämän vaihtoehdon etenkin silloin, kun hanke on liitetty esimerkiksi koulupäivään, siis sellaiseen toimintaan, johon nuoren on osallistuttava muutenkin. Myös laadullisessa aineistossa on esillä se, että osa nuorista on osallistunut hankkeeseen esimerkiksi opettajan tai jonkun toisen aikuisen suosituksesta. Useimmiten nuori on kuitenkin viihtynyt hankkeessa, saattanut sen päätökseen ”pakosta” huolimatta ja ollut tyytyväinen kokemukseensa.

Viihtyvyydypulmiakin on laadullisessa aineistossa esiintynyt, esimerkiksi nuorten keskinäiset vuorovaikutusongelmat. Lisäksi negatiivisena on koettu useissa haastatteluissa yleensä hankkeen päättymisen, kun paikkakunnalle ei ole jäänyt tarjolle vastaavaa toimintaa. Negatiiviset tekijät näyttävät kuitenkin olevan asioita, joita nuorten on enimmäkseen vaikea sanallistaa esimerkiksi haastattelutilanteessa. Esiin on noussut yksittäisissä tapauksissa myös se, että nuorella on hyvä olla hankkeessa vaikka hän ei toisikaan esille omaa viihtymistään.

Hankkeen keskeyttämiseen on saattanut johtaa yleisen viihtymättömyyden sijasta myös nuoren valinnan pakko oman elämäntilanteensa takia, esimerkiksi jos harjoitukset ovat viikonloppuisin, jolloin nuorella on mahdollisuus tavata toisella paikkakunnalla asuva vanhempansa (esim. Kotilainen 2009b).

Tilastollisessa ja laadullisessa aineistossa valtaosa kaikista vastaajanuorista on osallistunut hankkeisiin mielellään ja kokenut Myrsky-hankkeen myönteisenä tekijänä elämässään. Yhä uudelleen nuoret ovat haastatteluissa esimerkiksi kertoneet, kuinka he ovat odottaneet aina seuraavaa hankkeen tapaamista tai harjoituskertaa.

Hankkeiden positiivinen vaikuttavuus voidaan koota aineistojen pohjalta hyvinvoinnin kehikkoon (ks. Allardt 1976; Bardy 2008):

a: Toiminta on lisännyt nuorten tyytyväisyyttä, iloa ja rohkeutta sekä taitoja ilmaista itseään, myös omia mielipiteitään taiteen keinoin. (Itsen toteuttaminen, *being*; maailmaan orientoituminen.)

Lisäksi nuorten käsitykset taiteesta ja kulttuurista ovat enimmäkseen muuttuneet entistä positiivisemmiksi hankkeiden aikana.

b: Useimmat Myrsky-hankkeisiin osallistuneet nuoret ovat oppineet taitoja tunnistaa ja ilmaista omia tunteitaan, toisten huomiointia ja luottamusta toisiin ihmisiin. Toiminta hankkeessa on tuonut monelle nuorelle myös laajemman näkökulman katsoa omia ongelmia, jolloin niiden käsittely omissa ajatuksissa on helpottunut, kun siihen on saanut taidetoiminnan kautta uudenlaisia keinoja. (*Being* ja *loving*.)

c. Yhteisölliset toteutusmuodot ja yhdessä tekeminen ovat vahvistaneet ja laajentaneet nuorten kaveripiiriä (esimerkiksi yli luokka- ja jopa kouluasteiden) sekä mahdollistaneet uusien ystävyysuhteiden rakentumisen. Ohjaavalla taiteilijalla on ollut tärkeä rooli yhteisöllisyyden rakentumisessa ja ylläpitämisessä hankkeen aikana. (*Loving*; uusien sukupolvien vastaanotto, yhteisyyssuhteet.)

Hankkeiden vaikuttavuus erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten kohdalla on tarkoittanut edellisten lisäksi myös monipuolistunutta vuorovaikutusta kantasuomalaisen kanssa, ja he ovat arvostaneet näitä hankkeiden sosiaalisia ulottuvuuksia.

Monille nuorille on ollut vahva kokemus myös taideteoksen julkinen esitys ja laajat yleisöt mediankin kautta osana prosessia. Tämä on tullut esiin varsinkin esittävässä taiteenlajeissa kuten teatterissa tai musikaalissa, jotka ovat saaneet näkyvää mediajulkisuutta joko paikkakunnalla tai valtakunnallisesti esimerkiksi pilottihankkeena. Esimerkiksi nuorten suunnittelemissa näytelmissä on ollut mukana yhteiskunnallisesti kantaaottavia esityksiä nuorille itselleen tärkeistä teemoista kuten siitä, miten vaikeaa on tulla kuulluksi tai rakastetuksi. Tällöin nuorille on ollut merkityksellistä oman yhteisen sanoman ja äänen esiin tuominen ylisukupolvisille yleisöille. (Kotilainen 2008; myös Kotilainen & Rantala 2008; Bardy 2008: uusien sukupolvien vastaanotto.)

Useissa haastatteluissa nuoret ovat korostaneet koko taiteen tekemisen prosessia suhteessa esityksiin: prosessi on tärkeämpi kuin itse esitys. Siitä huolimatta esitys on tuonut päämäärän ja siten ryhtiä yhdessä tekemiseen, joten sillä on ollut merkitystä prosessin osana. Omien vanhempien tai aikuisten kannustavilla kommentteilla on kokonaisuudessaan nuorille vahvasti myönteinen merkitys.

Vähäisestä vastaajamäärästä johtuen Myrsky-tutkimuksen tilastollinen aineisto ei vielä sallinut useamman taustamuuttujan tarkastelua samanaikaisesti. Yhteenvetona yhdessä laadullisten tulosten kanssa voidaan kuitenkin todeta, että Myrsky-hankkeilla on ollut positiivista vaikuttavuutta nuorten koettuun hyvinvointiin erityisesti itseilmaisussa, taitojen kehittämisessä ja yhteisöllisyydessä, myös yhteisyyssuhteiden rakentumisessa (ks. Myllyniemi 2009; Bardy 2008; Allardt 1976). Itseilmaisuus on yksi keskeinen kulttuurisen olemassaolon elementti, jota olisi hyvä olla tarjolla kaikille lapsille ja nuorille suunnitelmallisesti. Oleellista kulttuurisessa itseilmaisussa on toisaalta yksilöllisyys, toisaalta yhdessä tekeminen, ajatusten

ja toimien jakaminen toisten ihmisten kanssa sekä toisilta oppiminen ja toisille antaminen. Näissä toteutuvat kulttuurin perustavat ominaisuudet, yhteisöllinen jatkuvuus ja koheesio sekä yksilöllinen muutos, variointi ja luovuus.

Kulttuurisen nuorisotyön tapaan Myrsky-hankkeissakin on tullut esille jännitteitä taidehankkeissa tuotetun vapaan itseilmaisun ja esimerkiksi poliittishallinnollisesti ohjatun nuoriso- ja kulttuuritoiminnan välillä. Yleisistä positiivisista vaikutuksista huolimatta tällöin Myrsky-hankkeet ovat tuottaneet osin myös negatiivisia jännitteitä, joiden hoitaminen on vaatinut runsaasti henkisiä voimavaroja.

3.1 PÄÄTELMIÄ

Mikäli nuorille suunnatuilla taidehankkeilla ja taiteellisella toiminnalla halutaan saada aikaan vaikuttavuutta joko nuorten koettuun hyvinvointiin, nuorten asemaan ja harrastusmahdollisuuksiin alueellisesti tai nuorten kiinnostuksen heräämiseen taide- ja kulttuuriharrastuksia kohtaan, olisi hyvä kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- Syrjäisemmillä paikkakunnilla on todella pulaa kulttuuri- ja taidetoiminnasta, joten hankkeita kannattaisi suunnata näille paikkakunnille. Kuitenkin suurissakin kaupungeissa on nuoria, jotka ovat syrjässä kulttuurista ja taiteesta ja joille niiden tarjoaminen voi olla eduksi.

- Hankkeita kannattaisi suunnata maahanmuuttajataustaisille nuorille. Hankkeisiin osallistuminen on lisännyt nuorten tyytyväisyyttä ja sosiaalisia suhteita. Taiteellinen toiminta voi toimia kulttuurisen identiteetin reflektoinnin ja rakentumisen aineksena, ja sillä voidaan edistää kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Lisäksi taiteellisen toiminnan avulla voidaan toiminnallistaa suomenkielen ja kulttuurin opetusta.

- Ohjauksen tulisi kohdata nuorissa oleva ilmaisun ja tekemisen tarve. Sen löytäminen on vaativaa erityisesti sellaisten nuorten parissa, joilla on paljon haasteita elämässään. He eivät ehkä oma-aloitteisesti löydä omaa ilmaisun tarvettaan. Siten siis taidehankkeitten laadullinen räätälöinti aina juuri kulloisillekin nuorille sopivaksi on yksi kulttuurisen nuorisotyön onnistumisen kriteeri. Oleellista on toiminnan laatu siten, että nuorten omaehtoinen toiminta ja itseilmaisuus pääsisivät tuetusti esille. Tasapainon löytäminen toisaalta organisoidun ohjauksen, toisaalta omaehtoisuuden ja itseilmaisun välille on tärkeää.

- Silloin, kun mediajulkisuus on tai sen voi odottaa olevan osa hanketta, tulee sitä käsitellä yhdessä nuorten kanssa. Yhteisöllisessä hankkeessa julkisuuden positiivisuudesta, negatiivisuudesta tai laajuudesta riippuen kokemus voi olla merkityksellinen nuoren oman identiteetin rakentumisessa.

- Kulttuurinen osallistuminen nuorten taiteellisen toiminnan kautta voidaan nähdä nuoren omaa elämää myönteisesti rakentavana tekijänä, joka sisältää uudenlaisia tapoja tuoda esiin nuorten poliittistakin ääntä, sekä ennakoita ja hahmottaa nuorille itselleen vaikeita teemoja heidän omassa elämässään ja tätä kautta lisätä hyvinvointia ja terveyttä. Siksi taiteellista toimintaa tulisi olla tarjolla kaikille nuorille osana kulttuurisia oikeuksia. Tämä tuo haasteita poliittiselle päätöksenteolle nuoriso-, kulttuuri- ja koulutussektoreilla, erityisesti niiden välisten uusien yhteistyömuotojen etsimisessä.

LUKU 4. NUORTEN KOKEMUKSIA MYRSKY-HANKKEISTA

Näyttämöllä esiintyy ryhmä nuoria avohoidon mielenterveyskuntoutujia: tanssii, laulaa ja näyttelee. Esityksen päätteeksi nuori nainen laulaa kauniisti ja katsojat tuntevat, kuinka tulkinta tulee hänen sydämestään. Esiintyjät ovat itse rakentaneet tekstit ja käsikirjoituksen omista mielenmaisemistaan ohjaajan tuella ja innostamana. Nuoret tekevät meille katsojille näkyväksi ihmismielen haavoittuvuutta ja nuoruuden erityisyyttä herkkänä elämänvaiheena. Esitys on puhutteleva. Katsomo on lähes täynnä. Huomaan ohjaajan kyyneleet. Esityksen jälkeen hän kertoo yleisölle, kuinka nuoret ovat ylittäneet itsensä ja kuinka joidenkin kanssa on tultu lähes puhumattomuudesta näyttämölle viimeisten yhdeksän kuukauden aikana. Haastattelussa nuori nainen kertoo minulle, kuinka juuri tämä taidehanke on tuonut hänen elämänhalunsa takaisin (Kotilainen 2009a):

”... Ja sit se mitä on tän kevään aikana saanu... ihan järjettömän määrän itseluotamusta, jonkun verran itsekunnioitusta, pikkusen rupee tykkäämään jo itestään taas.”

Kuten yllä kuvatut, myös monet muut Suomen Kulttuurirahaston tukemat Myrsky-taidehankkeet ovat valmistuneet esitettäväksi yleisölle. Esityksissä ja muissa nuorten teoksissa näyttäytyvät nuorten elämänmaisemat ja heidän näkemyksensä monista yhteiskunnallisistakin teemoista kuten taantumien vaivaaman yhteiskuntamme tilasta. Näin nuoret ovat halunneet taiteen avulla vaikuttaa ja saada äänensä kuuluville, ja tulleet itse vaikutetuiksi kuten yllä kuvattu nuori nainen. Hänen kohdallaan vaikuttavuus näyttäytyi esityksessä ja haastattelussa henkilökohtaisena vahvistumisena kuten useimpien muidenkin haastateltujen nuorten kohdalla monin erilaisin tavoin.

Harjaantumiskoulun erityisopettaja, jonka luokka toteutti teatteriesityksen ammattiohjaajan vetämänä keväällä 2009, kiteyttää vaikuttavuuden oman ryhmänsä ja itsensä kohdalla seuraavasti:

”... siinä on minusta aika paljon meille aikuisille nieleskeltävää. Et mikä merkitys täl on ollu. Ihan hirvittävän suuri semmonen rohkasu ja semmonen uskaltaminen. Nää nuoret, jotka hukkuu tonne tapettiin monta kertaa niin ne on nyt tuolla [näyttämöllä esiintymässä].”

Tässä luvussa kuvaamme nuorten kokemuksia pääosin hankkeisiin osallistuneille nuorille suunnattujen kyselylomakkeiden vastausten perusteella. Laadullisen aineiston analyysi on vielä kesken, joten siitä tuomme esiin lähinnä esimerkkejä. Loppuraportissa käsitellään tätä raporttia laajemmin erilaisia teemoja myös laadullisen aineiston pohjalta.

4.1 NUORILTA KERÄTTY PALAUTEAINEISTO

Myrsky-hankkeeseen osallistuneille nuorille oli suunnattu kolme erilaista verkkokyselyä, joista lyhyisiin hankkeisiin osallistuneet nuoret vastasivat yhdistelmäkyselyyn ja pidempiin hankkeisiin osallistuneiden nuorten toivottiin vastaavan erillisiin alku- ja loppukyselyihin. Vuoden 2009 joulukuussa siirryttiin käyttämään vain yhtä kaikille nuorille suunnattua kyselyä ja erillisistä alku- ja loppukyselyistä luovuttiin. Marraskuun 2009 loppuun mennessä niin sanottuihin vanhoihin kyselyihin oli vastannut kaikkiaan 349 nuorta, joista 112 oli vastannut yhdistelmäkyselyyn, 193 vain alkukyselyyn, 40 alku- ja loppukyselyyn ja 4 vain loppukyselyyn.

Koska eri kyselytyypit sisälsivät hieman erilaisia kysymyksiä, vaihtelevat kysymyskohtaiset vastaajamäärät varsin paljon. Tässä yhteenvetoluvussa käsitellään lähinnä nuorten vastauksia erilaisiin hankkeen vaikutuksia kartoittaviin kysymyksiin, joita sisältyi hankkeiden päättämisenvaiheessa tehtyihin yhdistelmä- ja loppukyselyihin. Nuoria pyydettiin arvioimaan muun muassa omaa osallistumisinnokkuuttaan hankkeeseen, mitkä asiat olivat olleet heille tärkeitä hankkeen aikana, oliko hankkeeseen osallistumisella ollut vaikutuksia heidän elämäänsä tai tyytyväisyyteensä ja oliko hankkeella ollut vaikutuksia heidän kotipaikkakunnillaan.

Näihin kyselyihin vastasi kaikkiaan 156 nuorta yhteensä 14:sta hankkeesta. Vastaajista 69 prosenttia oli tyttöjä, 29 prosenttia poikia ja 3 prosenttia ei ollut vastannut taustatietoja koskeneisiin kysymyksiin. Yli puolet vastaajista oli 14–16-vuotiaita ja loput 10–13-vuotiaita tai vähintään 17-vuotiaita. 52 prosenttia asui kaupungeissa tai esikaupungeissa ja 48 prosenttia muissa taajamissa tai maaseudulla. Etnistä taustaa koskeviin kysymyksiin vastanneista nuorista 88 prosenttia oli kantasuomalaisia ja 12 prosenttia maahanmuuttajataustaisia.

Laadullisia haastatteluja on kerätty 136 iältään 10–29-vuotiaalta osallistujalta yhteensä kymmenestä eri hankkeesta vuoden 2009 loppuun mennessä. Alle 13-vuotiaita tai yli 20-vuotiaita ovat olleet vain yksittäiset haastatellut nuoret, ja valtaosa sijoittuu ikähaarukkaan 13–17 vuotta. Nuorten haastattelut on tehty hankkeen loppuvaiheessa tai sen jo päätyttyä, pian loppuesityksen jälkeen. Pitkissä yli puolen vuoden mittaisissa hankkeissa joitakin samoja nuoria on haastateltu hankkeen alussa ja uudelleen hankkeen lopussa. Haastatteluisissa nuorten kanssa on keskusteltu muun muassa osallistumisen syistä hankkeeseen, hankkeiden kulusta ja omasta roolista, pulmista matkan varrella, hankkeen merkityksestä omassa elämässä ja omalla paikkakunnalla sekä nuoren tulevaisuuden toiveista. Kokemuskirjoituksia hankkeiden vaikuttavuudesta on kertynyt noin sata useista eri hankkeista, joita ei kaikista kirjoituksista pysty yksilöimään. Ne ovat pituudeltaan vaihtelevia parista virkkeestä useisiin liuskoihin tekstiä.

4.2 NUORTEN OSALLISTUMISMOTIVAATIESTA

Alkukyselyssä nuorilta kysyttiin, miksi he olivat osallistuneet Myrsky-hankkeeseen. Nuoria pyydettiin ensin mainitsemaan kaikki syyt kahdeksasta annetusta vaihtoehdosta ja sitten ilmoittamaan vielä näistä tärkein yksittäinen syy. Vastaajista (N= 221) erottuivat selvästi ne nuoret, jotka olivat valinneet vaihtoehdon ”on ollut pakko osallistua” ja ne, jotka eivät olleet valinneet tätä vaihtoehtoa yhdeksi osallistumisensa syyksi. Ne 43 vastaajaa, jotka olivat valinneet pakko-vaihtoehdon, mainitsivat erittäin vähän muita syitä osallistumis-

leen, ja valtaosa heistä ilmoitti pakon tärkeimmäksi syyksi osallistua. Nämä vastaajat olivat pääasiassa 13-vuotiaita kantasuomalaisia poikia.

Se, ettei osallistuminen hankkeeseen ole ollut alun perin nuoren oma idea käy ilmi joistakin nuorten kokemukkirjoituksista ja haastatteluista erityisesti sellaisissa Myrsky-hankkeissa, jotka ovat toteutuneet kouluissa, sairaaloissa tai muissa laitoksissa. Kyseessä on useimmiten tällöin ollut ennemminkin aikuisen suositus, ja valinnan vapaus on edelleen jätetty nuorelle itselleen:

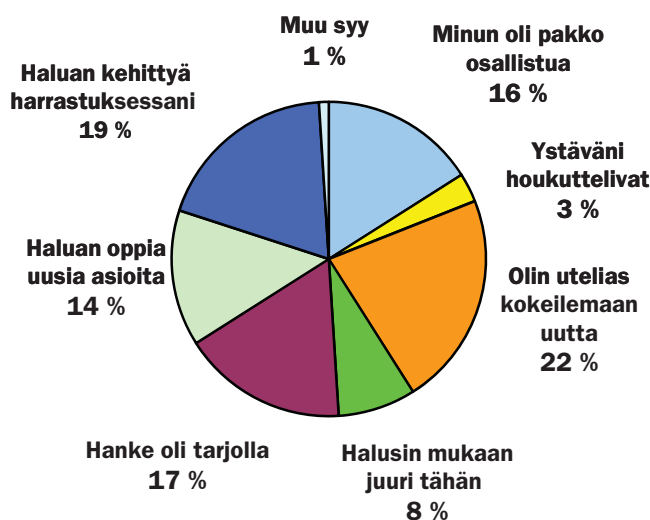
”Siis no tuolla perheneuvojalla kävin jonkun aikaa ja sitä kautta, ehotti tätä ryhmää...” (Poika, 17 vuotta.)

Ammattikorkeakoulun lopputyössään Tiina Takkunen (2009) arvioi yhden Myrsky-hankkeen toteutumista Keski-Suomessa. Hankkeessa oli mukana myös psykiatrisen hoidon piirissä olevia nuoria. Aineistonsa pohjalta Takkunen pitää esimerkiksi oman opettajan suositusta hankkeeseen osallistumisesta joillekin nuorille epäkiinnostavana lähtökohtana. Tällainen suositus saattaa joillakin aiheuttaa vastahakoisuutta ainakin hankkeen alkuvaiheessa. Yllä siteerattu 17-vuotias poikakin kertoo kokeneensa aluksi esimerkiksi improvisaatioharjoitukset ahdistavina, mutta innostus kasvoi harjoitusten myötä, vaikka teatterin tekeminen oli hänelle ihan uusi kokemus. Hankkeen päätyttyä hän oli osallistumisensa tyytyväinen ja koki oman rohkeutensa lisääntyneen monin tavoin. Yhdymmekin Takkunen (2009, 33) päätelmiin siitä, että koska joillekin nuorille voi olla yksistään ryhmään mukaan meno ylitsepääsemättömän vaikeaa, tulisi aikuisten vähintään suositella osallistumista yhteisöön, jossa toteutetaan taiteellista toimintaa. Mukaan lähteminen voi toimia nuoren innostuksen herättäjänä, oman ilmaisun tarpeen ja tavan löytämisenä sekä kannustimena kohdata jatkossakin yhteisöllisiä tilanteita.

Ainakin valtaosa hankkeeseen osallistumisen vaikutuksia koskeneisiin kysymyksiin vastanneista nuorista oli mukana hankkeissa vapaaehtoisesti (ks. kuvio 1). Vapaaehtoisesti mukana olleet nuoret mainitsivat alkukyselyssä yleensä useita syitä hankkeeseen osallistumiselle. Vapaaehtoisesti hankkeisiin osallistuneista nuorista 61 prosenttia kertoi olleensa uteliaita kokeilemaan jotain uutta, 55 prosenttia halusi oppia uusia taitoja, yhtä moni halusi kehittyä harrastuksessaan ja 52 prosenttia mainitsi valinneensa tarjolla olleen harrastukseen. 38 prosenttia vapaaehtoisesti mukaan tulleista vastaajista kertoi halunneensa mukaan juuri kyseiseen harrastukseen, ja 19 prosenttia kertoi kavereiden houkutelleen hänet mukaansa. Tärkeimmiksi syiksi mainittiin kokeilunhalu (25 %), halu kehittyä harrastuksessa (24 %), harrastuksen oleminen tarjolla (20 %) ja halu oppia uusia asioita (17 %) (ks. myös Myllyniemi 2009). Annettujen vaihtoehtojen ulkopuolelta syyksi hankkeeseen osallistumiselle mainittiin useimmin halu tutustua uusiin ihmisiin; tämän syyn mainitsi kaikkiaan viisi vastaajaa.

Kuvio 1. Alkukyselyssä ilmoitettu tärkein syy hankkeeseen osallistumiselle, prosenttia kysymykseen vastanneista (N=220).

Ainakin valtaosa hankkeeseen osallistumisen vaikutuksia koskeneisiin kysymyksiin vastanneista nuorista oli mukana hankkeissa vapaaehtoisesti. Yhtä lukuun ottamatta kaikki ne nuoret, jotka olivat alkukyselyssä ilmoittaneet osallistuvansa hankkeeseen ”pakosta”, eivät ole vastanneet erilliseen loppukyselyyn eli joko hanke jatkuu vielä, he olivat lopettaneet hankkeen kesken tai eivät ainakaan olleet enää motivoituneita vastaamaan kyselyyn sen jälkeen kun olivat mahdollisesti ”vapautuneet” hankkeesta. Yhdistelmäkyselyssä nuorilta ei ollut kysytty syitä hankkeeseen osallistumiseen.

Yhdistelmä- ja loppukyselyssä nuorilta kysyttiin, kuinka innokkaasti he olivat olleet mukana hankkeessa. Tähän kysymykseen vastasi hyväksyttävästi 118 nuorta (osa nuorista ei ollut vastannut kysymykseen tai oli valinnut useita vastausvaihtoehtoja). Valtaosa hankkeisiin osallistuneista nuorista oli ollut mukana innokkaasti: 35 prosenttia sanoi olleensa mukana täysillä ja 37 prosenttia melko innokkaasti. Nuorista 16 prosenttia sanoi osallistumisinnokkuutensa vaihdelleen oman jaksamisen ja aikataulujen mukaan, ja 3 prosenttia kertoi arastelleensa hieman, eikä siksi ollut mukana niin paljon kuin olisi halunnut. Nuorista 3 prosenttia kertoi osallistumisintonsa hiipuneen hankkeen aikana ja 6 prosenttia sanoi, ettei ole ollut kovin innostunut koko aikana.

Myös laadullisessa aineistossa osallistumishaluttomuutta tulee esiin vain vähän. Esimerkiksi yhden nuorisokodeissa asuvien nuorten parissa toteutetun hankkeen 14 kokemuskirjoituksesta vain kolmessa esiintyi viihtymättömyyspulmia. Niissä yhteistä oli viittaus nuorten keskinäisen vuorovaikutuksen ongelmiin kuten alla olevassa esimerkissä. Esimerkistä käy ilmi myös se, että tyttö on viihtynytkin hankkeen parissa, ja yhdessä toteutettu työ on hänelle merkityksellinen. Tytön nimeämien henkilöiden nimet on poistettu esimerkistä:

”Myrsky on ollu ihan kivaa juu, vaikka en oo oikeestaan tehny mitään. Kaikki tanssijutut sun muut näyttelemiset on ollu typeriä. Meidän musiikkivideo oli ihan kivaa, mut – sillonkin – mut pakotettiin mukaan.

Leirillä ei ollu kovin kivaa. Kahta tyttöä sorsittiin, pojat olivat urpoja, muut tytöt oli kans aika tyhmiä. ...Ohjaajat kidutti mua. Se yks tyyppi oli kyllä kivempi kun ennen. Sit kauheinta oli se syömään pakottaminen! En kai mä ny kuole vaikka en söis pariin päivään.

Kokonaisuudessaan tähän asti myrskyprojekti on ollut kivaa ja muutenkin hauskaa! Leirejä ei kyllä kannata paljoo järjestellä. Meidän musavideo on kuitenkin paras juttu!” (Tyttö, ikää ei mainittu.)

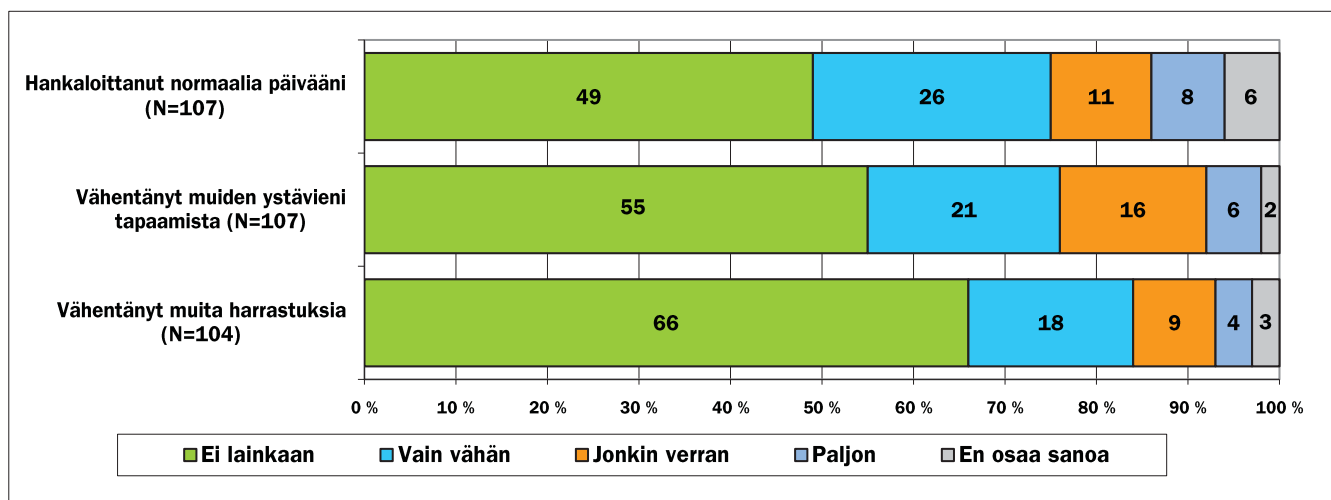
Lisäksi laadullisesta aineistosta tulee esiin nuorten omiin elämäntilanteisiin liittyvä pakkovalinta keskeyttää hanke vaikka halua olisikin jatkaa. Yksi tällaisen valinnan tekoon johtava tilanne on esimerkiksi vanhempien eron jälkeinen elämäntilanne, jos hanke toteutuu ainoastaan viikonloppuisin, jolloin nuorella on vapaata koulusta ja mahdollisuus matkustaa tapaamaan toista vanhempaa (Kotilainen 2009b).

4.3 MYRSKYSTÄ NUORTEN ELÄMÄSSÄ

Tilastollisessa kyselyssä nuoria pyydettiin arvioimaan hankkeeseen osallistumisen vaikutuksia heidän omaan elämäänsä kaikkiaan viidentoista eri väittämän avulla; esitetyistä väittämistä kolme liittyi hankkeen mahdollisiin negatiivisiin vaikutuksiin ja loppu tusina hankkeen mahdollisiin positiivisiin vaikutuksiin.

Kolme neljäsosaa kyselyyn vastanneista nuorista katsoi, ettei hankkeeseen osallistumisella ole ollut lainkaan tai on ollut vain vähän negatiivisia vaikutuksia heidän elämäänsä. Viidenneksen mukaan muiden ystävien tapaaminen oli vähentynyt ainakin jonkin verran ja hieman harvemmat arvelivat hankkeeseen osallistumisen hankaloittaneen heidän normaalia päiväänsä ainakin jonkin verran. Erittäin harvat katsoivat kuitenkin, että näitä vaikutuksia olisi ollut ”paljon”.

Kuvio 2. Ovatko nuoret kokeneet hankkeeseen osallistumisesta olleen negatiivisia vaikutuksia elämäänsä, prosenttia kysymyksiin vastanneista (N=104–107).

Kaksi kolmesta nuoresta ilmoitti, ettei hankkeeseen osallistuminen ollut lainkaan vähentänyt heidän muita harrastuksiaan, ja noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, ettei muiden ystävien tapaaminen ollut vähentynyt tai normaali päiväänsä hankaloitunut lainkaan. Yli kolme neljäsosaa vastaajista katsoi, että negatiivisia vaikutuksia oli ollut vähän tai ei lainkaan.

Selvästi useimmin negatiivisia vaikutuksia hankkeeseen osallistumisesta vaikutti olleen nuorimpien, 10–13-vuotiaiden, kaupungeissa asuvien vastaajien elämään, mutta kyselyn

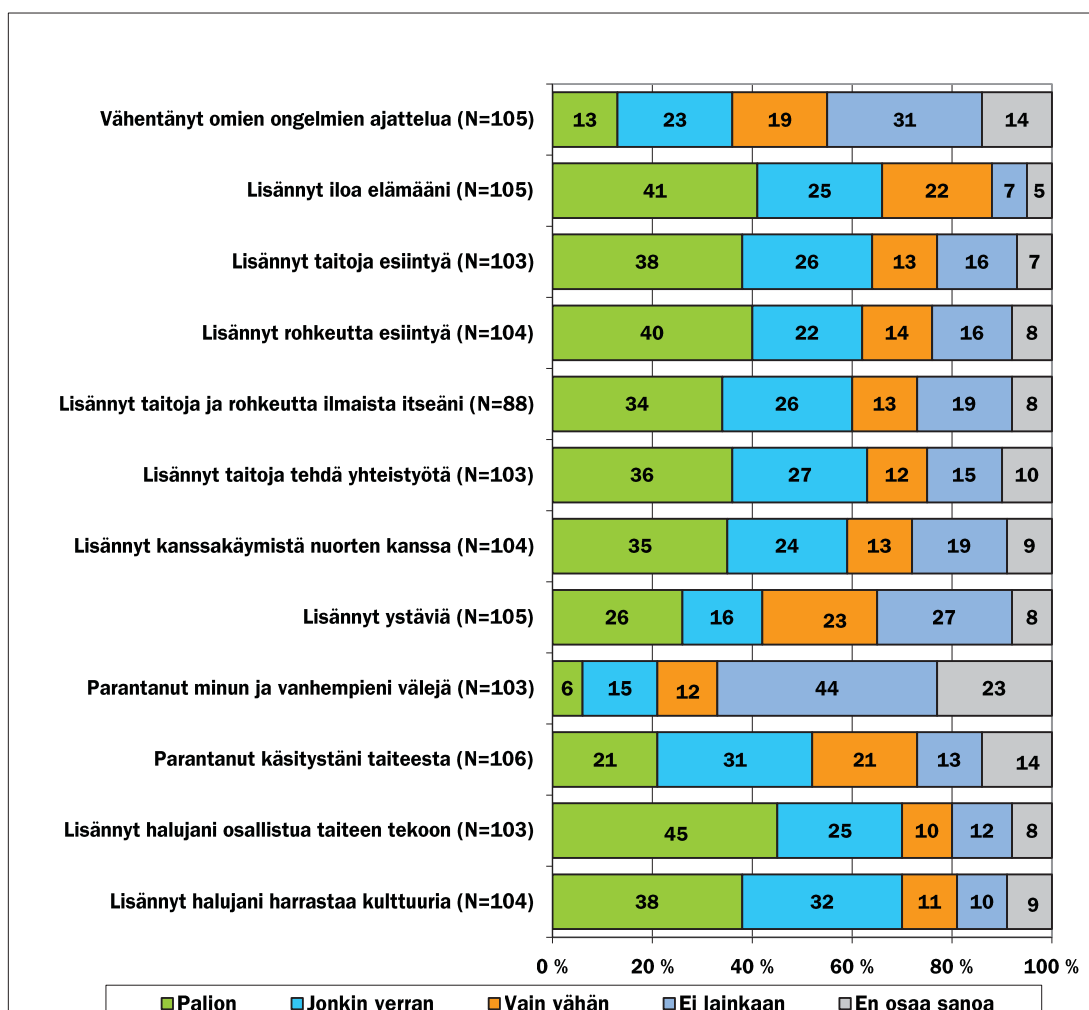

vastaajamäärän pienuuden vuoksi vastausten keskittyminen tähän ryhmään saattaa johtua myös puhtaasta sattumasta. Negatiivisten vaikutusten vähäisyys tulee esiin myös haastatelluista: niitä nuorten oli ainakin hankala ilmaista. Esille tuli aika pulmana kahdella tavalla, joko sitä oli harjoituksissa liian vähän, tai harjoituksille oli hankala löytää aikaa. Näille hankaluuksille löytyi ajoittain ratkaisuja, koska esille tuli myös se, että nuoret järjestelivät välillä muita tekemisiään siten, että Myrsky-hankkeen toiminnalle löytyi aikaa. Sekä nuoret että taiteilijat ovat tuoneet esille, että nuoret ovat väsyneitä ja levottomia koulupäivän jälkeen Myrsky-hankkeen harjoituksissa. Harjoitukset on maaseudulla sovitettava kuljetuksiin, joten esimerkiksi lepotaukoa koulun jälkeen ennen harjoituksia ei ole aina helppo järjestää.

Hankkeeseen osallistumisen positiivisia vaikutuksia kysyttiin kahdentoista väittämän avulla. Vain 16 prosenttia kysymyksiin vastanneista nuorista katsoi, ettei hankkeeseen osallistuminen ollut vaikuttanut vähintään jonkin verran heidän elämäänsä ainakin yhdellä kysytyistä ulottuvuuksista, ja 54 prosenttia katsoi, että vaikutuksia oli ollut vähintään seitsemällä eri osa-alueella.

Kaksi kolmesta kysymyksiin vastanneesta nuoresta katsoi, että hankkeeseen osallistuminen oli lisännyt ainakin jonkin verran heidän haluaan osallistua taiteen tekemiseen, lisännyt iloa elämään ja lisännyt halua harrastaa kulttuuria, ja noin 40 prosenttia nuorista katsoi hankkeen vaikuttaneen näissä suhteissa paljon.

Kuvio 3. Ovatko nuoret kokeneet hankkeeseen osallistumisesta olleen positiivisia vaikutuksia elämäänsä, prosenttia kysymyksiin vastanneista (N=88–106).

Noin 60 prosenttia kysymyksiin vastanneista katsoi myös, että hankkeeseen osallistuminen oli ainakin jonkin verran lisännyt heidän taitojaan esiintyä, lisännyt rohkeutta esiintyä ja lisännyt taitoja ja rohkeutta ilmaista itseään, lisännyt yhteistyötaitoja sekä lisännyt kanssakäymistä eri-ikäisten nuorten kanssa. Reilu kolmannes vastaajista katsoi, että näitä vaikutuksia oli ollut paljon. Nämä samat koetut muutokset käyvät ilmi myös valtaosassa haastatteluja ja useissa kokemuskirjoituksissa.

Puolet kyselyn vastaajien nuorista katsoi, että hankkeeseen osallistuminen oli parantanut heidän käsityksiään taiteesta, reilun 40 prosentin mielestä se oli lisännyt ystäviä, ja kolmannes katsoi, että hankkeeseen osallistuminen oli vähentänyt omien ongelmien ajattelua. Haastattelujen ja yksittäisten tilanteiden tuomana ymmärryksenä on myös se, että toiminta hankkeessa on tuonut nuorelle laajemman näkökulman katsoa omia ongelmia, jolloin niiden käsittely omissa ajatuksissa on helpottunut, kun siihen on saanut taidetoiminnan kautta uudenlaisia keinoja. Omien ongelmien ajattelu ei siten ole välttämättä vähentynyt, on voinut lisääntyäkin, mutta siinä on laadullinen parannus, joka voi viedä kohti ongelmien ratkaisemista tai entistä parempaa hallintaa ainakin osittain (ks. myös Takkunen 2009). Näin voidaan ajatella tapahtuneen myös 16-vuotiaalle tytölle, joka haastattelussa kuvaa hankkeen myötä tapahtunutta muutosta:

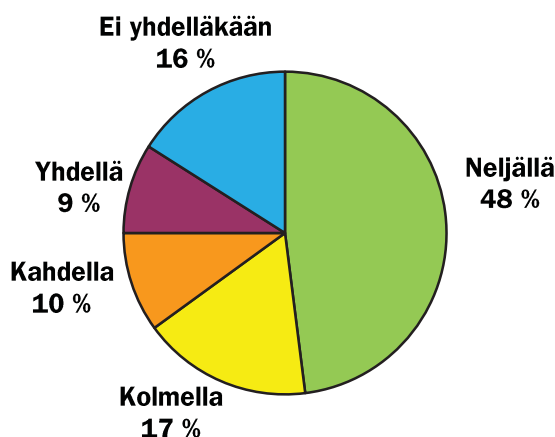
”...on rohkaistunnu puhumaan asioista oikeilla nimillä ja ihan suoraan. Että niinku...no, en oo kaikille ehkä puhunnu, niissä on tetyt esteensä. Mutta on semmosia henkilöitä, joihin on erilainen läheisyys tullu. Et niinku, isäänki...mä en oo ikinnä ennen osannu luottaa siihen ihmiseen. Mä oon nyt osannu luottaa ihmisiin enemmän, mä oon osannu puhua enemmän. Se on ihan suoraan sanottuna et mä osaan ilmaista tunteitani paljon eri tavoilla nytten, ku sillä puhumisella, eli niinku yrittää vaan puhua asioista, jota ei pysty sanoiksi ees pukemaan. Sitten on itelläki helpottunnu asioitten kertominen ja muu.” (Tyttö, 16 vuotta.)

Viidennes kysymyksiin vastanneista nuorista ilmoitti, että hankkeeseen osallistuminen oli parantanut heidän välejänsä vanhempiinsa ainakin jonkin verran. Tästä vaikutuksesta ilmoittivat kuitenkin useimmin kaupungeissa asuvat nuorimmat pojat; eli ne vastaajat, jotka muuten ilmoittivat vähiten hankkeen positiivisista ja eniten negatiivisista vaikutuksista omaan elämäänsä.

Positiivisia vaikutuksia mitanneet kaksitoista asiaa saattoi ryhmitellä neljälle eri ulottuudelle: vaikutukset yleiseen elämäniloon, vaikutukset taitoihin ja rohkeuteen esiintyä tai ilmaista itseään, vaikutukset sosiaalisiin taitoihin tai suhteisiin ja vaikutukset kulttuuria ja taidetta koskeviin asenteisiin. Peräti 48 prosenttia kysymyksiin vastanneista nuorista ilmoitti, että hankkeeseen osallistumisella oli ollut paljon tai jonkin verran vaikutuksia heidän elämäänsä kaikilla neljällä osa-alueella, ja kaksi kolmasosaa nuorista ilmoitti positiivisista vaikutuksista vähintään kolmella eri osa-alueella.

Kuvio 4. Kuinka monella eri osa-alueella nuoret olivat kokeneet hankkeeseen osallistumisella olleen positiivisia vaikutuksia elämäänsä, prosenttia kysymyksiin vastanneista (N=110).

Kysymyksiin vastanneista nuorista 72 prosenttia ilmoitti hankkeeseen osallistumisen parantaneen heidän käsityksiään taiteesta ja kulttuurista tai lisänneen heidän haluaan osallistua taide- ja kulttuuriharrastuksiin. Nuorista 67 prosenttia katsoi hankkeeseen osallistumisen lisänneen iloa heidän elämäänsä tai vähentäneen omien ongelmien pohdintaa ja yhtä moni nuori katsoi hankkeeseen osallistumisen lisänneen heidän rohkeuttaan ja taitojaan esiintymiseen ja itseilmaisuun. 65 prosenttia nuorista katsoi myös hankkeen lisänneen tai parantaneen heidän sosiaalisia suhteitaan tai sosiaalisia taitojaan.

Taitojen ja rohkeuden lisääntymisestä esiintymiseen ja itseilmaisuun mainitsivat erityisesti nuoremmat tytöt ja maaseudulla asuneet nuoret. Sosiaaliin suhteisiin ja sosiaaliin taitoihin hankkeeseen osallistumisella oli ollut vaikutusta erityisesti haja-asutusalueilla tai pienissä kylissä asuvilla nuorilla. Maaseudulla tai maaseututaajamissa asuvien nuorten käsitys taiteesta ja kiinnostus kulttuuri- ja taideharrastuksia kohtaan oli lisääntynyt useammin kuin kaupunkilaisnuorten kohdalla. Tähän ja muihin kaupunki vastaan maaseutu -vertailuihin ei voida laadullisen aineiston pohjalta ottaa kantaa ainakaan tässä vaiheessa, koska valtaosa haastatteluista on kohdistunut maaseutuhankkeisiin.

Kyselyssä useammat tytöt kuin pojat katsoivat hankkeella olleen heidän elämäänsä positiivisia vaikutuksia. Kysymyksiin vastanneista pojista 42 prosenttia sanoi, ettei hankkeeseen osallistumisella ollut lainkaan merkittäviä positiivisia vaikutuksia heidän elämässään, kun tytöistä näin vastasi vain 10 prosenttia. Kuitenkin myös 42 prosenttia pojista mainitsi vähintään seitsemän positiivista vaikutusta; tytöistä näin monesta positiivisesta vaikutuksesta ilmoitti 55 prosenttia. Tyttöjen ja poikien välinen ero vastauksissa näkyi jonkinasteisena kaikkien positiivisia vaikutuksia mitanneiden kysymysten kohdalla, mutta ero oli tilastollisesti merkitsevä vain yhden vaikutuksen kohdalla. Selvästi useammat tytöt kuin pojat kertoivat hankkeeseen osallistumisen lisänneen iloa heidän elämäänsä: kolme neljäsosaa tytöistä ja kolmannes pojista katsoi hankkeeseen osallistumisen lisänneen ainakin jonkin verran iloa heidän elämäänsä.

Selvästi harvemmat kaupungeissa tai esikaupungeissa asuneet nuoret mainitsivat hankkeella olleen positiivisia vaikutuksia elämäänsä kuin muissa taajamissa ja maaseudulla asuneet nuoret. Kaupunkilaisnuorista 22 prosenttia katsoi, ettei hankkeella ollut lainkaan merkittäviä positiivisia vaikutuksia ja 31 prosenttia mainitsi vaikutuksista vähintään seit-

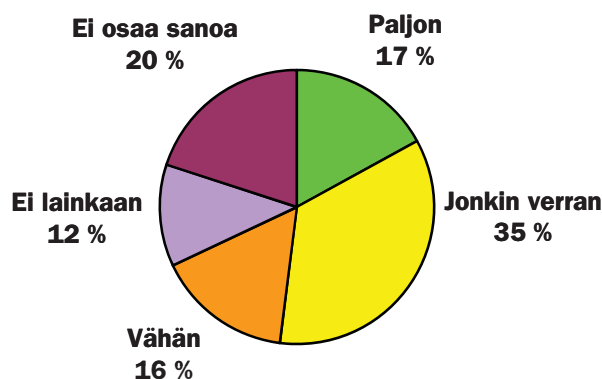

semällä eri osa-alueella, kun maaseutupaikkakuntien nuorilla vastaavat luvut olivat 11 ja 64 prosenttia. Tämä asuinpaikan mukainen ero vastauksissa oli huomattava useimpien positiivisten vaikutusten arvioinnin kohdalla, ja tilastollisestikin merkitsevä ero oli kahden vaikutuksen kohdalla: 79 prosenttia maaseudulla asuneista katsoi hankkeeseen osallistumisen lisänsä heidän haluaan osallistua taiteen tekemiseen ja 74 prosenttia katsoi sen lisänsä heidän rohkeuttaan esiintyä, kun kaupunkilaisnuorten kohdalla vastaavat luvut olivat ”vain” 59 prosenttia ja 45 prosenttia.

4.3.1 VAIKUTUS TYYTYVÄISYYTEEN

Yhdistelmä- ja loppukyselyissä nuorilta kysyttiin, oliko Myrsky-hankkeeseen osallistuminen vaikuttanut heidän tyytyväisyyteensä ja hyvinvointiinsa. Kysymykseen vastanneista nuorista 52 prosenttia kertoi, että se oli parantanut jonkin verran tai paljon heidän tyytyväisyyttään ja hyvinvointiaan. Vastaaajista 12 prosenttia katsoi, ettei hankkeella ollut lainkaan vaikutusta tai se oli huonontanut tyytyväisyyttä ja hyvinvointia.

Kuvio 5. Onko hankkeeseen osallistuminen vaikuttanut nuorten tyytyväisyyteen ja hyvinvointiin, prosenttia kysymykseen vastanneista (N=117).

Tytöistä 58 prosenttia ja pojista 32 prosenttia sanoi, että hankkeeseen osallistuminen oli parantanut heidän tyytyväisyyttään ja hyvinvointiaan. Kaupungeissa tai taajamissa asuvista nuorista 45 prosenttia sanoi hyvinvointinsa parantuneen, mutta maaseudulla asuvista näin arveli 68 prosenttia. Vastaaajien iän suhteen suurin ero oli siinä, että nuorimmista vastaa- jista huomattava osa ilmoitti tähän kysymykseen, ettei osannut sanoa, mitkä hankkeen vaikutukset olivat.

Kysymykseen vastanneista kolmestatoista maahanmuuttajataustaisesta nuoresta yksitoista (eli 85 prosenttia) sanoi tyytyväisyytensä ja hyvinvointinsa parantuneen vähintään jonkin verran, kun kantasuomalaisista nuorista vastaava osuus oli 47 prosenttia. Maahanmuuttajataustaisten vastaa- jien määrä on kuitenkin liian pieni tilastolliseen tarkas- teluun.

Nuoria pyydettiin myös kertomaan omin sanoin, millä tavoin hanke oli vaikuttanut heidän tyytyväisyyteensä. Yksikään maahanmuuttajataustainen nuori ei ollut valitettavasti vastannut tähän kirjalliseen kysymykseen, mutta muut nuoret kuvailivat hankkeen vaikutuksia esimerkiksi seuraavasti:

”Kiinnostusta elämään: jotain hyödyllistä tekemistä.” (Tyttö, 16 vuotta, eteläinen Suomi.)

”Olen saanut uusia hienoja, kokemuksia sekä mielekästä ajanvietettä. Olen saanut myös tärkeitä ihmissuhteita hankkeen kautta.” (Tyttö, 16 vuotta, pohjoinen Suomi.)

”Antanut puhtia ja rohkeutta ja itsevarmuutta.” (Poika, 16 vuotta, pohjoinen Suomi.)

”Olen löytänyt yhden uuden syyn nousta sängystä ja jatkaa elämää.” (Tyttö, 18 vuotta, eteläinen Suomi.)

”Uskaltaudun ulkomaailmaan. Minulla on jotain myönteistä puhuttavaa ihmisille ainaisen valituksen ja itkemisen sijaan.” (Tyttö, 21 vuotta, pohjoinen Suomi.)

Tai kuten yksi nuorempi vastaaja asian ytimekkäästi ilmaisi:

”Jotenkin... källisti... :P ” (Poika, 14 vuotta, pohjoinen Suomi.)

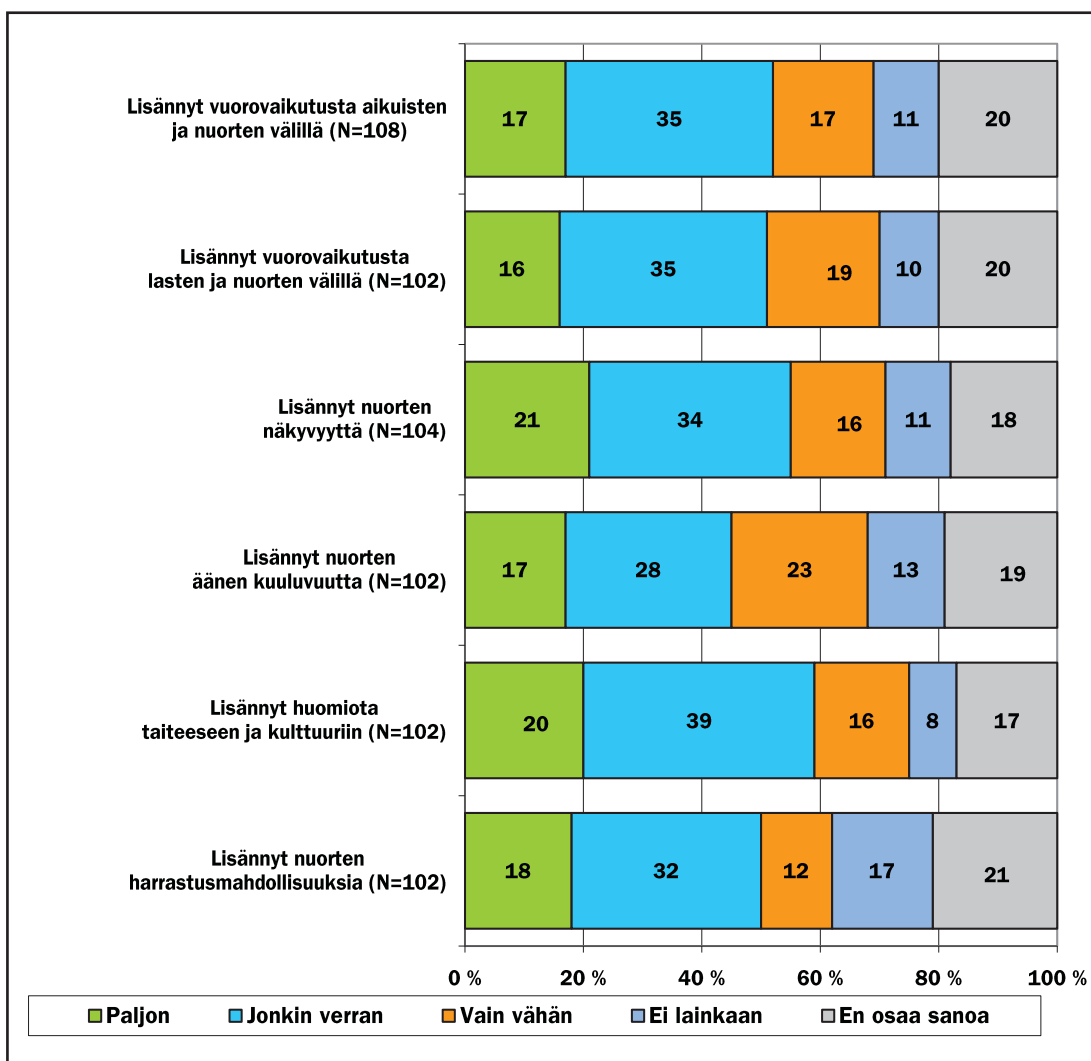

4.4 ALUEELLISTA VAIKUTTAVUUTTA

Yhdistelmä- ja loppukyselyihin vastanneita nuoria pyydettiin myös arvioimaan sitä, millaisia vaikutuksia Myrsky-hankkeella oli ollut alueellisesti heidän paikkakunnillaan. Vaikutuksia pyydettiin arvioimaan kaikkiaan kuuden eri asian suhteen.

Kysymyksiin vastanneista nuorista viidennes katsoi, ettei hankkeella ollut lainkaan merkittäviä alueellisia vaikutuksia, ja 31 prosenttia nuorista taas katsoi, että hankkeella oli ollut ainakin jonkin verran vaikutuksia vähintään viidellä mainituista kuudesta osa-alueesta.

Kuvio 6. Onko hankkeella ollut nuorten mielestä alueellisia vaikutuksia heidän paikkakunnillaan, prosenttia kysymyksiin vastanneista (N=102–108).

Nuoret katsoivat, että hankkeilla oli ollut eniten vaikutusta niin, että se oli lisännyt yleistä huomiota taiteeseen ja kulttuuriin paikkakunnalla: 59 prosenttia vastaajista katsoi, että hanke oli vaikuttanut tähän vähintään jonkin verran. 55 prosenttia vastaajista arvioi, että hanke oli lisännyt nuorten näkyvyyttä paikkakunnalla paljon tai jonkin verran. Yli puolet vastaajista katsoi myös, että hankkeella oli ollut joko paljon tai jonkin verran vaikutusta lisäämällä nuorten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta, lisäämällä lasten ja nuorten välistä

vuorovaikutusta ja lisäämällä nuorten harrastusmahdollisuuksia paikkakunnalla. Kyselyyn vastanneet nuoret arvelivat hankkeilla olleen vähiten vaikutusta nuorten äänen kuuluvuuteen paikkakunnalla: 45 prosenttia vastaajista katsoi, että vaikutusta oli ollut jonkin verran tai paljon, ja 35 prosenttia katsoi, että vaikutusta oli ollut vain vähän tai ei lainkaan.

Nuorten arvioissa hankkeen alueellisista vaikutuksista ei ollut eroja tyttöjen ja poikien tai kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten vastaajien välillä. Nuoremmat vastaajat arvioivat selvästi vanhempia vastaajia useammin, että hankkeella oli ollut vaikutusta nuorten ääneen kuuluvuuteen paikkakunnalla ja nuorten näkyvyyteen paikkakunnalla. Nuorten äänen kuulemisen kohdalla ero eri ikäisten nuorten vastausten välillä oli tilastollisestikin merkitsevä: kolme neljäsosaa 10–13-vuotiaista vastaajista katsoi, että hankkeella oli ollut paljon tai jonkin verran vaikutusta nuorten äänen kuulumiseen paikkakunnalla, kun 14–16-vuotiaista vastaajista näin arvioi reilu kolmannes ja yli 17-vuotiaista vastaajista noin kolmannes.

Kaupungissa ja maaseutukunnissa asuvien nuorten vastausten välillä oli melko vähän eroja sen suhteen, kuinka monella eri osa-alueella hankkeella katsottiin olleen alueellisia vaikutuksia, mutta arvioidut vaikutukset kohdistuivat nuorten mielestä hieman eri asioihin. Maaseudulla asuneet nuoret katsoivat hankkeen lisänneen nuorten näkyvyyttä ja nuorten äänen kuuluvuutta paikkakunnalla jonkin verran kaupungeissa tai taajamissa asuneita nuoria useammin. Kaupungeissa ja taajamissa asuvat vastaajat katsoivat maaseudulla asuvia nuoria selvästi useammin hankkeen lisänneen vuorovaikutusta aikuisten ja nuorten sekä lasten ja nuorten välillä. Erityisen paljon tällaista vuorovaikutuksen lisääntymistä oli tapahtunut kaupungeissa ja taajamissa asuvien 10–13-vuotiaiden mielestä, mutta ero oli selvä myös taajamissa asuneiden vanhempien nuorten ja maaseudulla asuneiden (kaikenikäisten) nuorten välillä.

Laadullisen aineiston valossa alueelliseen vaikuttavuuteen kuuluu myös se, miten hankkeiden toiminta on paikkakunnilla otettu vastaan. Joillakin paikkakunnilla hankkeiden toiminta on kohdannut vastarintaa esimerkiksi paikallisten viranomaisten taholta. Hankkeessa tuotettu teos on silloin saatettu kokea sisällöltään niin kielteiseksi, että se on haluttu kieltää. Esimerkiksi nuorten taiteen keinoin käsittelemä nuoren ihmisen itsemurha on ollut tällainen, ja nuoret joutuivat muuttamaan teostaan paremmin paikalliselle viranomaiselle sopivaksi. Hallitsevaksi tuli se, minkälaisen kuvan nuoret tuottavat omasta paikkakunnastaan teoksellaan, ja kielteinen kuva torjuttiin. Samalla myös torjuttiin nuorten luova omaehtoisuus ja itseilmaisuus, jotka kuitenkin ovat kulttuurisesti perustavia myös paikallisuuden ja paikallishengen luomisessa.

4.5 NUORILLE TÄRKEITÄ ASIOITA HANKKEISSA

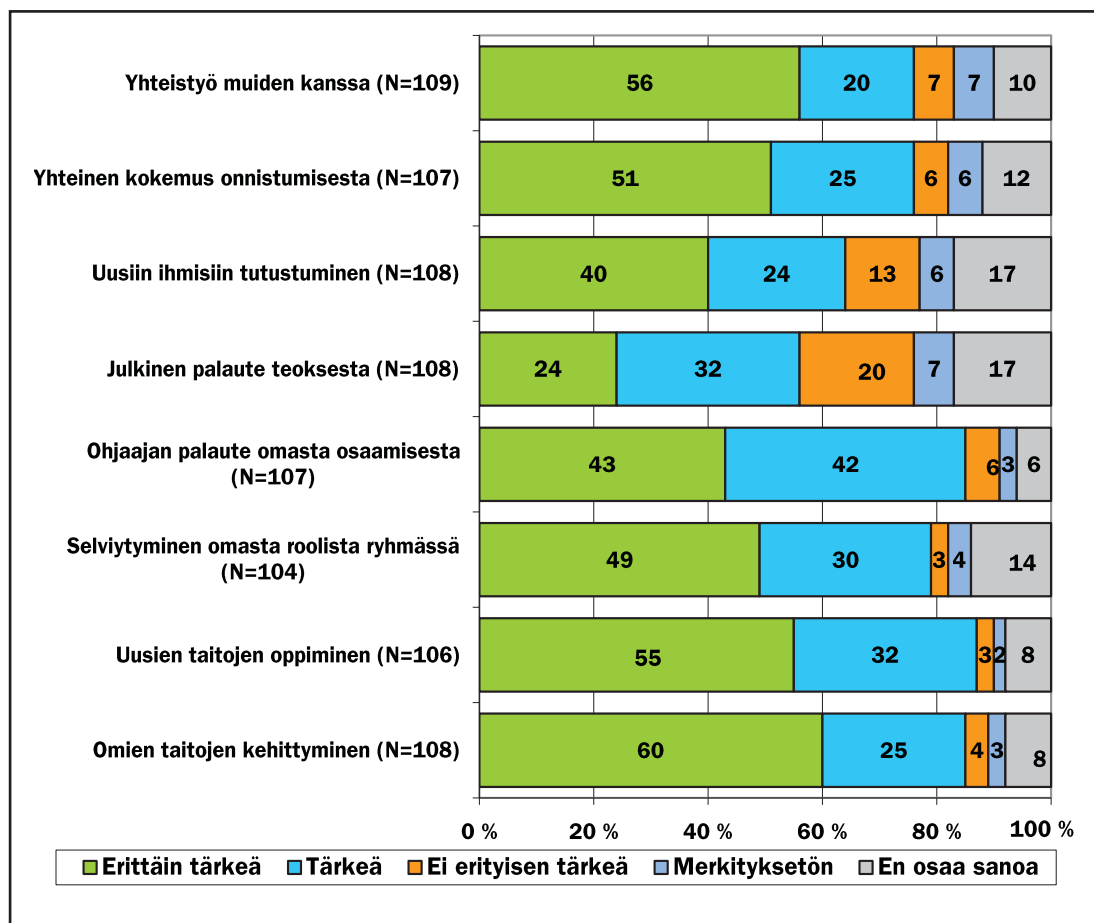
Yhdistelmä- ja loppukyselyihin vastanneita nuoria pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeitä kahdeksan eri asiaa olivat olleet heille hankkeen aikana. Nuoria myös pyydettiin erikseen kertomaan, mikä näistä kahdeksasta asiasta oli heille kaikkein tärkein. Näihin kysymyksiin oli vastannut 104–109 nuorta.

Kaikkein tärkeimmäksi asiaksi nuoret mainitsivat useimmin yhteistyön muiden kanssa hankkeen aikana, jota piti tärkeimpänä osana neljäsosa kaikista kysymykseen vastanneista nuorista. Toiseksi useimmiten tärkeimmäksi asiaksi mainittiin omien taitojen kehittyminen:

tämän valitsi tärkeimmäksi asiaksi 17 prosenttia kaikista vastaajista, mutta peräti kolmannes maahanmuuttajataustaisista vastaajista.

Kuvio 7. Kuinka tärkeitä eri asiat olivat nuorille hankkeen aikana, prosenttia kysymyksiin vastanneista (N=104–109).

Yhteistyötä muiden kanssa hankkeen aikana piti erittäin tärkeänä yli puolet kaikista vastaajista, ja tärkeänä tai erittäin tärkeänä sitä piti kolme neljäsosaa vastaajista. Myös yhteinen kokemus onnistumisesta ja selviytyminen omasta roolista ryhmässä olivat nuorille tärkeitä asioita: erittäin tärkeinä näitä piti noin puolet vastaajista ja erittäin tärkeinä tai tärkeinä kolme neljäsosaa ja kaksi kolmasosaa vastaajista.

Uusien taitojen oppimista ja omien taitojen kehittymistä piti erittäin tärkeänä reilusti yli puolet ja tärkeänä tai erittäin tärkeänä yli 85 prosenttia kysymyksen vastanneista nuorista. Myös ohjaajan palaute omasta osaamisesta oli tärkeää tai erittäin tärkeää 85 prosentille, mutta erittäin tärkeä ”vain” 43 prosentille vastaajista.

Ohjaaja nuorille merkittävänä aikuisena ja toisaalta esimerkiksi alansa näkyvänä taiteilijana paikallisesti tai valtakunnallisesti tulee esiin haastatteluissa ja tutkijan havaintopäiväkirjoissa: omat ohjaajat saavat nuorilta usein ihailevia kommentteja ja katseita riippumatta taiteilijan sukupuolesta. Alla olevassa esimerkissä tulee esiin monta nuorelle miehelle merkityksellistä asiaa maaseudulla toteutuneessa hankkeessa. Näitä ovat ainakin ilmaisutaitojen kehittyminen, onnistuminen ryhmän kanssa ison 850 hengen yleisön edessä ja ohjaajat:

”...No, lyriikoita on tullu ja biisejä on tullu ja tehtiin musavideo ja kaikkee, että tää on vastannu mun odotuksia ja enemmänki ja tää on ollu supermahtava asia.”

Haastattelija: ”Mikä sulla on ollu kaikkein parasta tässä hankkeessa?”

”Se musavideon teko. Se oli, se oli semmonen aivan odottamaton juttu että mulle käskettiin vaa opetella lyriikat ulkoa ja mä olin sillai aivan hädässä että mitä hemmettiä. Ja sitte ne sano että me tehään musavideo ja mä olin sillai että ”aaa” suu auki hetken aikaa ja sitte mä treenasin treenasin ja me äänitettiin se biisi ja sit se tehtiin musavideo. Se on ollu ehkä mun elämäni parhaimpia kokemuksia jota mul on ikinä ollu.”

Haastattelija: ”Mikä siinä niin hyvää oli tai parasta?”

”Ei olis ikinä uskonu että nytte jonku biisin tekee niin sillä sais niinku jonkun musavideon, että luulee että se oli niin se oli niin mahdotonta omas elämässä.”

Haastattelija: ”No tota mitäs nyssitte kun tää päättyy ni miten sä jatkat tätä harastusta?”

”No kai mä teen biisiä ja Jari sano että sinne voi mennä äänittämään ja sitten ostan varmaan jonkun biitinteko-ohjelman että voin säveltää niitä biisiä siihen ja lyriikat tehdä että emmä aio tähän sitä asiaa lopettaa ja Tommiki sanoo että mä voi mennä sinnekkii sen studiolle äänittää ja tämmöstä.”

Haastattelija: ”Missä sen studio on?”

”Se on Helsingissä, että sinne sitten isän luo yöksi ja.” (Poika, 15 vuotta.)

Kyselyssä nuorille vähemmän tärkeitä asioita olivat uusien ystävien saaminen tai uusiin ihmisiin tutustuminen ja erityisesti esityksestä tai hankkeesta saatu julkinen palaute. Laadullisessa aineistossa julkisuuden ja yleisöjen merkitys nuorille näyttäytyy tärkeänä joissakin haastatteluissa esittävien taiteiden hankkeissa kuten teatteri ja musikaali, kuten yllä olevassa esimerkissä. Musiikkivideon tärkeys pojalle muodostunee myös sen kautta todellisista ja kuviteltavista olevista yleisöistä omalle esitykselle (esim. Kotilainen & Rantala 2008). Myös Kainuun Ydin-hankkeen osallistujat Elina, 15, Hanna, 15, Olga, 14 ja Essi, 15 kuvaavat haastattelussa keuhällä 2008, kuinka Myrskyn pilottihankkeen yleisöpalautte ja julkisuus kietoutuvat heitä kannustaviin kokemuksiin hankkeessa. Tytöt puhuvat iloisesti päällekkäin, joten yksittäistä puhujaa on vaikea erottaa:

”Me ollaan oltu lehessä ihan koko ajan ja kaikki on meistä tykänny.”

(naurua)

”Nii ja kaikki on aina ollu sillee, että telkkarissa oli tärkeä juttu. Me oltiin kolmessa eri uutisissa, *Kainuun Sanomissa* monta kertaa, *Helsingin Sanomissa*,”

”*Kalevassa*”

”Tänäänkin oltiin Koti-Kajaanissa eiku *Koti-Karjal...*”

”Varmaan ollaan huomennakin”

”Nii, että hyvää palautetta...”

”Ja sitten ku meni aina kouluun ja tälleensä ni aina tuli joku opettaja vastaan, että hei, olit tänään taas tänään lehessä, silleesti taas olit lehessä ja aina sillee et ei kait, lehessä”

”Ei kait mun naama taas lehessä”

”Meiän äidinkielen opettaja selitti, että kyllä minä tämänkin leikkaan tästä irti ja laitetaan tonne koulun kirjojen arkistoon että te ootte taas tässä tosi hienosti esillä. Joka kerta tsemppaa meitä yhä enemmän ja enemmän. Ja jos tuntuu joskus, et ei oikee jaksas enää ne saattaa sanoo, ne opettajat ihan tosta vaan, että te olitte taas lehessä että oli ihan mahtavia kuvia ja tälleensä. Se taas tsemppaa lisää.”

”Tänään oli kaikki meidän koulun opettajat kattomassa.”

”Ensi-illassa eräs kaveri tuli minun luokse itkien, vaan että, voi että te puhutte näitisti että hän itki siis ihan vuolaasti ja sano että oli kyllä ihan paras näytelmä minkä on ikinä nähnykkään.”

Palaute, yleisöt ja julkisuus eivät näyttäytyä siis ihan merkityksettöminä nuorille osallistujille. Ne eivät ole irrallisia elementtejä eivätkä tärkeitä itsessään vaan nivoutuvat osaksi hanketta ja hankkeen ajanjaksoa laajemminkin elämässä esimerkiksi juuri opettajien, ystävien tai vanhempien keskustelujen ja palautteiden kautta. Tällaisessa yhteisöllisessä teatterihankkeessa esimerkiksi julkisuuden positiivisuudesta, negatiivisuudesta tai laajuudesta riippuen kokemus voi olla merkityksellinen nuoren oman identiteetin rakennusaineena. Sen tukevuutta lisää se, jos hankkeessa keskustellaan julkisesta palautteesta nuorten kanssa (esim. Kotilainen & Rantala 2008).

Useissa haastattelussa nuoret ovat korostaneet koko taiteen tekemisen prosessia suhteessa esityksiin: prosessi on tärkeämpi kuin itse esitys. Esitys on kuitenkin tuonut päämäärän ja siten ryhtii yhdessä tekemiseen, joten sillä on ollut merkitystä prosessin osana. Omien vanhempien tai aikuisten myönteiset kommentit saavat nuorilta kuitenkin kahtalaisen vastaanoton. Toisaalta niillä on merkitystä, ja esimerkiksi niiden puute saatetaan kokea ikävänä. Myrsky-hanke saatetaan lisäksi kokea sillä tavalla omana juttuna, että vanhempia ei kaivatakaan seuraamaan oman työn tuloksia, esimerkiksi jos nuori on kokenut, että tulos on hänestä liian raju vanhemmille esitettäväksi.

Kyselyissä tytöt, maahanmuuttajataustaiset nuoret ja maaseudulla asuvat nuoret pitivät lähes kaikkia kysytyjä asioita tärkeämpinä kuin pojat, kantasuomalaiset nuoret tai kaupungeissa asuneet nuoret. Tytöt pitivät omaa selviytymistä sekä hankkeiden antamia taitoja ja omaa kehittymistä (uusien taitojen hankkiminen, ohjaajan palaute omasta osamisesta, omien taitojen kehittyminen ja selviytyminen omasta roolista ryhmässä) selvästi tärkeämpinä asioina kuin pojat. Maahanmuuttajataustaiset nuoret arvostivat hankkeen sosiaalisia ulottuvuuksia (yhteistyötä, yhteistä kokemusta ja uusien ystävien saamista) kantasuomalaisia nuoria enemmän.

Monissa Myrskyn hankkeissa on mukana maahanmuuttajia: vastikään tänne muuttaneita ja jo pidempään täällä asuneita. Joissakin maaseudulla tehdyissä nuorten haastattelussa ja taiteilijoiden päiväkirjoissa tulee esiin se, että Myrsky-hanke on toiminut maahanmuuttajanuorten ja paikallisen kantaväestön vuorovaikutuksen edistäjänä vapaa-ajalla, siis koulun ulkopuolella. Tämä on tapahtunut siten, että taidehankkeeseen on rekrytoitu kantaväestöä ja maahanmuuttajia, ja he ovat tällä tavoin päässeet vuorovaikutukseen keskenään. Lisäksi paikallinen väestö on tutustunut maahanmuuttajanuorten taideteoksiin, esimerkiksi tulleet katsomaan teatteriesitystä, ja ryhtyneet sen jälkeen keskusteluun esiintyjien kanssa.

Näkökulmia on avartunut puolin ja toisin kulttuurien ja myös sukupolvien välillä. Seuraava ote kuvaa lähestymistä molemmilla saroilla. Ote on ohjaavan taiteilijan päiväkirjasta, joka on osana hankkeen loppuraporttia 16.2.2009:

”Kerron tässä tarinan jolla on merkitystä sekä minulle että syntyneen luottamuksen kautta koko projektin onnistumiselle:

Ensimmäisen päivän päätteeksi (afgaani)ryhmän johtajan roolin ottanut, ja päivää parhaansa mukaan terrorisoinut ’kovanaama’ pyysi minua heittämään hänet autolla kotiin. Heti liikkeelle lähdettyä hän kysyi tappelenko minä usein. Kieltävän vastauksen jälkeen hän kertoi tappelevansa joka viikonloppu suomalaisten kanssa, osoitti päätäni ja kysyi ’mikä tuo sitten on’. En ollut ymmärtänyt, että kalju pääni oli niin voimakas viesti, ettei muu käyttäytymiseni ollut saanut heitä vakuuttuneeksi hyvistä aikeistani.

Selitin, että olen jo vanha mies, eikä minulla kasva tukka. Kaveri tarkisti juurikasvun, oli yllättynyt, helpottunut ja kertoi kuvitelleensa syyksi jotain aivan muuta. Sovimme, että haen hänet aamulla kotoa. Autoon noustuaan hän otti pipon päästä ja huomasi kaljuksi ajellun pään. Paiskasimme kättä, emmekä puhuneet koko automatkalla mitään.”

Vasta maahan muuttaneille, valmistavilla luokilla suomenkieltä ja kulttuuria opiskeleville nuorille suunnattuna toteutui animaatiopaja lukuvuonna 2008–2009 useissa eri kaupungeissa. Hankkeessa jokainen nuori teki oman animaatioelokuvan, jonka työstöön yhdistettiin suomenkielen opiskelu. Nuoret esimerkiksi kirjoittivat elokuvansa tarinan ensin omalla äidinkielellään, käänsivät sen suomeksi ja esittelivät tarinan ryhmälle suullisesti suomenkielellä ennen animaation tekoon ryhtymistä. Kaikkiaan nuoria oli mukana kyseisenä lukuvuonna 104, joista tyttöjä 48 ja poikia 56. Ohjannut taiteilija kertoo omassa haastattelussaan, että mukana oli myös sellaisia nuoria, jotka eivät osanneet lukea ja kirjoittaa. Myös elokuva saattoi olla nuorille vieras asia.

Hankkeen nuorille annettiin mahdollisuus kirjoittaa kokemuksistaan omalla äidinkielellään. Kokemuskirjoituksia kertyi kaikkiaan 24 yhteensä 17 eri kielellä, ja suurin osa niistä on vain 1–2 tekstikappaleen mittaisia prosessin kuvauksia. Niistä poimituista seuraavista esimerkeistä voi päätellä sen, että nuoret ovat oppineet ainakin elokuvantekoa suunnittelun ja teknisen toteutuksen näkökulmista sekä elokuvahistoriaa:

”Tarina kalasta, pikemmin runo. Minä otin sen minun siskoni kirjasta. Kirjoittaminen paperille ei ollut niin hankala. Kuitenkin animaation luomisen aikana jouduin tekemään työtä, koska oli pieniä ongelmia. Sittenkin animaatiosta tuli aika hyvä, mutta ei onnistunut kokonaan esittää tapahtumia ja tuoda esille runon ilmapiiriä. Siksi johtopäätökseni on: mitä helpompi runo tai tarina, sitä värikkäämpi on elokuva.” (Poika, 14 vuotta, käännetty venäjän kielestä.)

”Muistan elokuvan tunnista sen verran, aivan ensimmäisellä kerralla, hän pyysi leikkaamaan paperia ja piirtämään kuvia ja sen jälkeen värittämään niitä. Sitten hän pyysi keksimään mitä tahansa juttuja, mitä me haluamme tehdä. Sen jälkeen tein miehen, kepillä pyörittelevän miehen. Sitten myöhemmin meidän piti kirjoittaa eläinten nimet ja keksiä niistä tarina ja piirtää kuvaa ja sitten värittää. Sitten piti tehdä siitä animaatio-piirretty...” (Tyttö, 13 vuotta, käännetty thaiin kielestä.)

”Opin näitesti leikkaamaan juttuja...näin myös Chaplinin filmin, en ollutkaan nähnyt sellaista tähän asti, nauroin sille makeasti. Sitten opin valmistamaan animaatioelokuvan. Tein futisanimaatiofilmin.” (Poika, 13 vuotta, käännetty unkarin kielestä.)

LÄHTEET

- Allardt, Erik (1976) *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Autio, Minna & Eräranta, Kirsi & Myllyniemi, Sami (toim.) (2008) *Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisosiain neuvottelukunta & Stakes.
- Bamford, Anne (2006) *The Wow-Factor: global research compendium on the impact of the arts in education*. Munster: Waxmann.
- Bardy, Marjatta & Haapalainen, Riikka & Isotalo, Merja & Korhonen, Pekka (toim.) (2007) *Taide keskellä elämää*. Helsinki: Like Kustannus Oy; Kiasman julkaisuja 106.
- Bardy, Marjatta (2008) *Hyvinvoinnin kolmiulotteisuus*. Avauspuheenvuoro. Taiteen paikka 2020 – hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Eduskunnan Pikkuparlamentin auditorio 5.11.2008.
- Clarke, Alan (1999) *Evaluation Research: An introduction to Principles, Methods and Practices*. Lontoo: Sage.
- Delft, Marjon van (1998) *Community art: implications for social policy*. Helsinki: Stakes.
- Eriksen, Thomas Hylland (1993) *Ethnicity and Nationalism. Anthropological Perspectives*. Lontoo & Boulder, Colorado: Pluto Press.
- Guba, Egon G. & Lincoln, Yvonna S. (1989) *Fourth Generation Evaluation*. California: Sage.
- Hall, Stuart (2003/1995) *Kulttuuri, paikka ja identiteetti*. (Suom. Juha Koivisto. Alkuteos: *New cultures for the old*. – Doreen Massey & Pat Jess (ed. by), *A Place in the World*. Milton Keynes, The Open University.) – Mikko Lehtonen & Olli Löytty (toim.), *Erilaisuus*, 85–128. Tampere: Vastapaino.
- Hodkinson, Paul (2007) Youth Cultures: A Critical Outline of Key Debates. Teoksessa Paul Hodkinson & Wolfgang Deicke (eds) *Youth Culture. Scenes, Subcultures and Tribes*. Lontoo: Routledge, 5.
- Hoikkala, Tommi (2008) Kilpailuyhteiskunta Suomi ja kasvuyhteisöjen repeilevät ketjut. Puheenvuoro *Nuorisotyö*-lehdessä 8/2008.
- Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (2008) Nuorisotyötä on tehtävä! Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 76, 7–17.
- Huq, Rupa (2007) Resistance or Incorporation? Youth Policy Making and Hip Hop Culture. Teoksessa Paul Hodkinson & Wolfgang Deicke (eds) *Youth Culture. Scenes, Subcultures and Tribes*. Lontoo: Routledge.
- Jungk, Robert & Müllert, Norbert R. (1987) *Tulevaisuusverstaat*. Helsinki: Helsingin yliopiston ylioppilaskunta.
- Kangas, Anita (2002) Alueellisen taidepolitiikan syklit. Teoksessa *Taiteen mahdollisuuksista enemmän*. Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelmaehdotuksen oheisjulkaisu. Helsinki: Opetusministeriö, 32–38.
- Kangas, Anita & Hirvonen, Johanna (2001) Kulttuuriprojekti. Euroopan unionin rakennerahastot, kulttuuri ja alueet. Opetusministeriön *EU-rakennerahastot* -julkaisu 7 /2001. Helsinki: Opetusministeriö, EU-rakennerahastot.

- Karisto, Antti (1996) *Invisible social policy: empowerment through cultural participation. Kvartti 3B/1996*. Helsinki: City of Helsinki, Information Management Centre.
- Kotilainen, Sirkku (2001) *Mediakulttuurin haasteita opettajankoulutukselle*, Acta Universitatis Tamperensis 807. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 98. [Http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/vaitokset/2001/2001036.html](http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/vaitokset/2001/2001036.html). (Viitattu 29.1.2010.)
- Kotilainen, Sirkku (2008) *Increasing well-being? Enhancing Youth Cultural Participation*. Konferenssiesitys European ESA conference "Arts, Culture and the Public Spheres: Expressive and Instrumental Values in Economic and Sociological Perspectives" Italy, Venice, November 4–8, 2008. Julkaistu konferenssijulkaisussa DVD:llä.
- Kotilainen, Sirkku (2009a) Nuorten taiteellinen toiminta: tehoysteiskunnan kiristävän otteen vastavoima. Blogi-kirjoitus. Nuorisotutkimuksen verkkokanava Kommentti, www.kommentti.fi. (Viitattu 16.5.2009.)
- Kotilainen, Sirkku (2009b) Reissunuoret oppivat valitsemaan. Blogi-kirjoitus. Nuorisotutkimuksen verkkokanava Kommentti, www.kommentti.fi. (Viitattu 29.05.2009.)
- Kotilainen, Sirkku & Rantala, Leena (2008) *Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 89.
- Laakso, Maisa (2009) "Jotain vapautumista tai sellaista". *Huoltajien kokemuksia ja näkemyksiä Teatteri Satamasta nuorten sosiaalisessa vahvistamisessa*. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma.
- Lahikainen, Anja Riitta & Punamäki, Raija-Leena & Tamminen, Tuula (toim.) (2008) *Kulttuuri lapsen kasvattajana*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Moilanen, Laura-Kristiina & Sulkunen, Susanna (2006) Johdanto: Aika ja identiteetti. Teoksessa Laura Kristiina Moilanen & Susanna Sulkunen (toim.) *Aika ja identiteetti. Katsauksia yksilön ja yhteisön väliseen suhteeseen keskiajalta 2000-luvulle*. Historiallinen Arkisto 123. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 7–34.
- Myllyniemi, Sami (2007) *Perusarvot puntarissa. Nuorisobarometri 2007*. Helsinki: Valtion nuorisosiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.
- Myllyniemi, Sami (2009) *Taidekohtia. Nuorisobarometri 2009*. Helsinki: Valtion nuorisosiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.
- Nieminen, Juha (2008) Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Nuorisotutkimusseural/Nuorisotutkimusverkosto, 21–43.
- Opetusministeriö (2002) *Taide on mahdollisuuksia. Ehdotus valtioneuvoston taide- ja taiteilijapoliittiseksi ohjelmaksi*. Taide- ja taiteilijapoliittinen toimikunta TAO. Opetusministeriön julkaisuja 2002:13. Helsinki: Opetusministeriö.
- Opetusministeriö (2003a) *Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta*. Opetusministeriön julkaisuja 2003:20. Helsinki: Opetusministeriö, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto.
- Opetusministeriö (2003b) *Alueiden vahvuudeksi. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma – linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013*. Opetusministeriön julkaisuja 2003:22. Helsinki: Opetusministeriö, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto.
- Opetusministeriö (2005) *Kolme puheenvuoroa luovuuden edistämisestä. Luovuusstrategian osatyöryhmien raportit*. Opetusministeriön julkaisuja 2005:35. Helsinki: Opetusministeriö, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto.

- Pirnes, Esa (2002) Taidepolitiikka muuttuvassa kulttuuripolitiikassa. Teoksessa *Taiteen mahdollisuuksista enemmän. Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelmaehdotuksen oheisjulkaisu*. Helsinki: Opetusministeriö, 18–31.
- Robinson, Ken (1999) *Culture, Creativity and the Young: Developing Public Policy*. Council of Europe. [Http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Source/Resources/Publications/Culture/PN_2_CultureCreativityYoung.pdf](http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Source/Resources/Publications/Culture/PN_2_CultureCreativityYoung.pdf). (Viitattu 30.12.2009.)
- Ruotsalainen, Leena (2008) Kulttuurinen nuorisotyö on kamppailulaji. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, 168–184.
- Seigel, Jerrolds (2005) *The Idea of Self. Thought and Experience in Western Europe since the Seventeenth Century*. Cambridge et al.: Cambridge University Press.
- Siivonen, Katriina (2006) Kulttuuritoiminnalla kulttuurisesti kestävään kehitykseen – esimerkkinä osallistava alueellinen kulttuuristrategiatyö Varsinais-Suomessa. Teoksessa Katriina Siivonen (toim.), *Kulttuurista kestävyttä*. Ethnos-toimite 12. Helsinki: Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry.
- Siivonen, Katriina (2008) *Saaristoidentiteetit merkkien virtoina. Varsinaissuomalainen arki ja aluekehitystyö globalisaation murroksessa*. Kansatieteellinen Arkisto 51. Väitöskirja. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys.
- Suurpää, Leena (2006) What Counts as Youth Cultural Participation? Teoksessa *Fostering Participation through Education and Cultural Exchange*. European Commission: Education and Culture. [Http://www.forteproject.org/includes/manual-en.pdf](http://www.forteproject.org/includes/manual-en.pdf). (Viitattu 29.1.2010.)
- Takkunen, Tiina (2009) *Kartalla!-projekti – Sanojen avulla parempaan arkeen*. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kulttuurituotannon koulutusohjelma.
- UNESCO (1998) *Moninaisuus luovuutemme lähteenä. Kulttuurin ja kehityksen maailmankomission raportti*. UNESCO ja Yhdistyneet kansakunnat, Kulttuurin ja kehityksen maailmankomissio. Helsinki: Otava.
- Valtioneuvoston kanslia (2003) Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelma 24.6.2003. Helsinki: Valtioneuvosto.

